

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA (TCK) KAZANÇ MÜSADERESİ

Sultan ÖNDEŞ*

Öz

Günümüzde, teknolojik gelişmelerin de etkisi ile farklı suç tipleri ortaya çıkmakta ve ekonomik gelir getiren suçları işlemeye yönelik eğilimin arttığı görülmektedir. Özellikle, uyuşturucu imal ve ticareti, dolandırıcılık, hırsızlık, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama gibi suçların işlenmesi teknolojik imkânlar sayesinde kolaylaşmakta ve suç faillerinin tespiti zorlaşmaktadır. Bu tür suçların işlenmesi ile elde edilen kazançlar değerlendirilmekte ve zaman içinde büyük bir meblağa dönüşmektedir. Bundan dolayı da suç işleyen kişiler bu meblağların elde edilmesi karşısında birkaç yıl cezaevine girmeyi göze almaktadır. Bu durumda, bir kimsenin suç işleme eğilimini arttıran şeyin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Nitekim hukukçu Bentham'ın da belirttiği gibi, suç işlenmesinin önlenmesi, failinin maruz kaldığı yaptırımın suçtan elde edeceği faydayı aşmasına bağlıdır. Bundan ötürü ekonomik suçlar ile mücadelede devletler, suçluların en çok zarar verdiği ve suç işlemeyi göze aldıkları nokta olan malvarlığı

* Doktora Öğrencisi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, Türkiye | Phd Student, Kırıkkale University Institute Of Social Sciences, Kırıkkale, Turkey.

✉ Ondessultan8@hotmail.com • ORCID 0000-0001-5376-0415.

Bu çalışma, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalında gerçekleştirilen "Ceza Hukukunda Müsadereler" başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: ÖNDEŞ, Sultan: "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) Kazanç Müsaderesi", SÜHFD, C. 34, S. 2, 2026, s. 581-619.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

üzerinde kanunlarda düzenleme yapmaya eğilim göstermektedirler. Hukukumuz açısından malvarlığı üzerinde etkiye bulunan kurum ise müsadere'dir. Müsadere kurumu ile suç işleyen kimsenin, suç işleme iradesini güçlendiren malvarlığı değeri elinden alınmaktadır. Çalışmamızda genel olarak müsadere kurumunun tanımı, hukuki niteliği ele alınmış ve ekonomik suçlarla mücadelede etkin bir yaptırım türü olan kazanç müsadere kurumunun uygulanma koşulları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

• Mülkiyet Hakkı • Müsadere • Kazanç Müsadere • Maddi Menfaat • Kazanç

CONFISCATION OF EARNINGS IN TURKISH PENAL CODE (TCK) NO. 5237

Abstract

Nowadays; by the influence of technological advances, different types of crimes are starting to occur, and the tendency to commit crimes that result in economic income is increasing. Especially, crimes such as drug manufacturing and trafficking, fraud, robbery, and money laundering of assets derived from crime are becoming easier to commit because of technological advances, and it is becoming more difficult to identify the perpetrators of the crimes. The profits obtained by committing such crimes increase in value and result in high assets over time. For this reason, people who commit those are willing to run the risk of going to prison for several years in exchange for these amounts. In that sense, the object that increases a person's tendency to commit a crime must be eliminated. As the jurist Bentham stated, preventing a crime depends on the sanction the perpetrator is going to be subject to exceeding the benefit he will gain from the crime. In that sense, in the fight against economic crimes, states tend to make regulations in the laws related to assets, which are the reason that criminals cause the most damage and risk committing crimes. In the case of our law, the institution that manages assets is confiscation. Via the institution of confiscation, the asset value of the person who committed the crime, which strengthens his will to commit the crime, is taken away. In this study, the general definition and legal nature of the confiscation institution were discussed, and the conditions for the application of the income confiscation institution, which is an effective type of sanction in the fight against economic crimes, were examined.

Key Words

• Property Rights • Confiscation • Confiscation of Earnings • Material Benefit • Profit

GİRİŞ

Ceza hukukunda çok eski zamanlardan beri uygulanan bir yaptırım türü olan müsadereye çoğu hukuk düzeninde rastlanmaktadır. Müsadere, Arapça “şdr” kökünden gelen “ısrarla istemek” manasında kullanılan “sudur” kökünden türemiş olup “çekip almak” manasına gelir¹.

Doktrinde bir tanıma göre müsadere, işlenen bir suç karşılığı olarak suçlunun malvarlığının tamamı ya da bir kısmı üzerindeki mülkiyetinin ortadan kaldırılması ve mülkiyetin kamusal nitelik taşıyan bir kuruluşa devredilmesidir². Diğer bir tanıma göre ise müsadere, suçun icrasında kullanılan, suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçun işlenmesinden meydana gelen eşya ile suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen malvarlığı değerlerinin, failin elinden alınarak devletin mülkiyetine geçmesidir³. Bu durumda müsadere kavramı, en genel tanımı ile suç ile bağlantısı bulunan eşya veya malvarlığının mülkiyetinin bedel ödenmeksizin devlete geçmesidir.

Müsadere kurumunun hukuki niteliği doktrinde çok tartışılmıştır. Doktrinde bir görüşe göre müsadere kararının verilmesinde failin tehlikeliliği incelenmediğinden ve amacı suçun kazanç kapısı olmasını önlemek olduğundan müsadere hukuki niteliği cezadır⁴. Diğer bir görüşe

¹ “Müsadere”, [https:// islamansiklopedisi.org.tr](https://islamansiklopedisi.org.tr) (Erişim Tarihi: 04.03.2025).

² **DÖNMEZER**, Sulhi/**ERMAN**, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 3, 14. Baskı, İstanbul 2020, s. 173; **ERSOY**, Uğur/**CAN**, Sibel, “Eşyanın Dosyada Delil Olarak Saklanması Kararı Üzerine Bir İnceleme”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 54, S. 53, 2023, s. 286; **DEMİRBAŞ**, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara 2021, s. 662.

³ **KOCA**, Mahmut/**ÜZÜLMEZ**, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2022, s. 666; **ÖZEN**, Mustafa, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2021, s. 1123; **CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide/**YENERER ÇAKMUT**, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 11. Baskı, İstanbul 2020, s. 738.

⁴ **ÖZTÜRK**, Bahri/**RUHAN ERDEM**, Mustafa, Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, 21. Baskı, Ankara 2021, s. 579; **CENTEL**, Nur, ‘Yeni Türk Ceza Yasasında Cezalar Ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi’, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2005, s. 359; *Centel/ Zafer/ Çakmut’ a göre*, bir suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesi failin suç işlemesine bağlı olduğundan müsadere ceza veya cezanın sonucu olan ek bir yaptırımdır. Kanun koyucunun, müsadere kurumunu güvenlik tedbiri başlığı altında düzenlemesi, kurumun hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğu anlamına gelmez. Müsadere kurumu, Alman Ceza Kanununda olduğu gibi bağımsız bir başlık altında düzenlenmelidir. Ayrıca Bkz. **CENTEL**, **ZAFER** ve **ÇAKMUT**, Türk Ceza Hukukuna Giriş, s. 738; *Özen’ e göre*, müsadere, yapısı, amacı ve sebebi ile güvenlik tedbirine uymamaktadır. Güvenlik tedbirinin düzenleme sebebi tehlikeli olan kişi iken müsadere düzenleme sebebi suçun kazanç

göre ise müsadere kurumu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) "Güvenlik Tedbirleri" başlığı altında düzenlendiğinden müsadere hukuki niteliği kanun koyucu tarafından güvenlik tedbiri olarak belirlenmiştir⁵. Bize göre, müsadereye hükmedilmesi için mahkûmiyet şartının

kapısı olarak görülmesini engellemektir. Cezanın amacı ıslahattır ve müsadere yaptırımı ekonomik bir yaptırımdır. Ekonomik ıslah diye bir terim hukukumuzda bulunmadığından müsadere hukuki niteliği cezadır. Ayrıca Bkz. **ÖZEN**, s. 1126; *Katoğlu'na göre*, maddi anlamda "ceza" mahiyetinde olan bir düzenlemenin, kanun koyucu tarafından "güvenlik tedbiri" başlığı altında düzenlenmesi o kurumun güvenlik tedbiri olduğu anlamına gelmez. Güvenlik tedbiri mahiyeti itibari ile failin toplum açısından oluşturduğu tehlikelilik durumunun giderilmesini amaçlar. Ancak TCK'nın 55. maddesinde düzenlenen kazanç müsadere ile ilgili kanun gereğince, açıkça müsadere caydırıcılık özelliği olan bir yaptırım olduğu ifadesi, müsadere ceza yönünün ağır bastığını göstermektedir. Ayrıca Bkz. **KATOĞLU**, Tuğrul, *Ceza Normlarının Zaman Yönünden Uygulanması*, 1. Baskı, Ankara 2008, 212; Koca, Mahmut, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere Yaptırımı", <https://blog.lexpera.com.tr/turk-ceza-hukukunda-musadere/> (Erişim Tarihi: 15.03.2025); **ÇINAR**, Ali Rıza, "Aleyhe Değişirme Yasağı Kuralı", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, C. 19, S. 2, 2013, s. 603; **ŞEN**, Ersan, *Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu*, İstanbul 2006, s. 176-177; **ERGÜN**, Güneş Okuyucu, "Suçta Kullanılmak Üzere Hazırlanan Eşyanın Müsadere", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y. 33, S. 153, 2021, s. 173.

- ⁵ **HAFIZOĞULLARI**, Zeki, "Emniyet Tedbirleri", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 46, S. 3-4, 1991, s. 53; Koca/Üzülmez *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 662-663; Güngör/Toroslu'ya göre, müsadere hukuki niteliği konusunda her ne kadar doktrinde tartışmalar mevcut olsa da yeni TCK sistematigi açısından müsadere ceza niteliğinde olduğunu iddia etmek zor görünmektedir. Ayrıca bkz., **GÜNGÖR**, Devrim/**TOROSLU**, Haluk, "Müsadere Ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması İlişkisi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 65, S. 4, 2016, s. 1969-1970; Tafran' a göre, müsadere hukuki niteliği ceza olsa idi kanun koyucu müsadereyi ceza yaptırımı başlığı altında düzenlerdi. Ayrıca TCK 55. maddesine bakıldığında kazanç müsadere amacının ödetme veya bastırma olmadığı suçun maddi yönden çekiciliğini ortadan kaldırmak olduğu görülmektedir. Ayrıca bkz., **TAFRAN**, Adem, "Türk Ceza Hukukunda Kazanç Müsadere", *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 13, 2016, s. 15; Özgenç, TCK'nın açık hükmüne rağmen doktrinde müsadere hukuki niteliğinin ceza olduğu yönünde tartışmaların bulunmasını eleştirmektedir. Ayrıca Bkz. **ÖZGENÇ**, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı, Ankara 2021, s. 951; **İÇEL**, Kayıhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, İstanbul 2023, s. 751; **ARTUK**, Mehmet Emin/**GÖKCEN**, Ahmet vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Ankara 2022, s. 975; Özen' e göre: müsadere özü, yapısı ve amacı itibari ile güvenlik tedbirlerinin özellikleri ile uyumsuzdur. Güvenlik tedbirlerinin sebebi, tehlikeli olan kişi; amacı ise ıslah etmektir. Oysaki müsadere amacı kişinin tehlikeliliği değil suçun kazanç kapısı olarak görülmesinin engellenmesidir.

aranmaması, TCK'nın 75/5. maddesinde düzenlendiği üzere ödeme kurumunun uygulanması nedeniyle kamu davasının açılmaması ya da açılmış olan kamu davasının düşmesine karar verilmesi gibi durumlarda da müsaderenin uygulanması, müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu göstermektedir. Diğer yönden 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 223/3. maddesinde belirtilen nedenler ile sanık hakkında kusuru bulunmadığından ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gibi durumların, müsaderenin uygulanmasına engel teşkil etmemesi de müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu göstermektedir.

Müsadere, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun birinci kitabının "Güvenlik Tedbirleri" başlığını taşıyan ikinci bölümünde "eşya müsaderesi" ve "kazanç müsaderesi" olarak iki ayrı maddede düzenlenmiştir. Çalışma konumuz olan kazanç müsaderesi TCK'nın 55. maddesinde düzenlenmiştir.

Kazanç müsaderesinin amacı, suç işlemek yoluyla kazanç elde edilmesinin önlenmesidir. Kazanç müsaderesi ile failin elinden suç işleyerek elde ettiği menfaatler alındığından hem kendisi hem de toplumun diğer fertleri açısından caydırıcılık fonksiyonu icra eder⁶.

Müsadere ekonomik bir yaptırımdır. Ancak ıslahın ekonomik bir amacı bulunmamaktadır. Yazar, eserinde müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olmadığını belirtmiş, ancak niteliğinin ceza olduğuna ilişkin bir görüşe eserinde rastlanmamıştır. Ayrıca bkz. **ÖZEN**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 1126; Günler, Kemal, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3-4, 2014, s. 855-856; *Giyik'e göre*, eşya müsaderesinde, eşyanın iyi niyetli üçüncü kişiye ait olması durumunda eşyanın müsadere edilememesi, yine müsadereye konu eşyanın ortadan kaldırılması, tüketilmesi, elden çıkarılması veya herhangi bir nedenle müsaderesinin imkânsız olması durumunda bu eşyanın değeri kadar parasal tutarın müsadere edileceğine ilişkin düzenleme gibi müsaderenin ceza yaptırımına benzeyen yönleri olsa da, müsaderenin amacı, doktrinde belirtildiği gibi mülkiyetin devlete geçirilmesi değil, suç fikrini canlı tutan eşyanın failin elinden alınarak yeniden suç işlenmesinin önlenmesi olduğundan, müsadere: "güvenlik tedbiri niteliği ağır basan bir cezai tedbir"dir. Ayrıca Bkz. **GİYİK**, Abdulkaki, "Eşya Müsaderesinin Olumsuz Koşulu: Eşyanın İyiniyetli Üçüncü Kişiye Ait Olmaması", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 30, S. 1, 2024, s. 93-94.

⁶ "... Bu kazançlar faille bırakılmayıp elinden alınacağı için toplumun diğer fertleri de suçun bir kazanç kapısı olmadığını görmüş olacaklardır. Böylece suç işleyerek zengin olma hayali kuranlar bakımından kazanç müsaderesi bu hayalin akim kalmasına yol açacağı gibi bu amaçla suç işlemeyi düşünen toplumun diğer fertleri bakımından da caydırıcılık fonksiyonu ifa edecektir" Yargıtay 3. CD, T. 19.07.2024, E. 2023/6208, K. 2024/9383, (<https://kazanci.com.tr>).

Kazanç müsaderelesinin en önemli amaçlarından birisi, örgütlü suçlar ile mücadelede etkin bir şekilde uygulanması ile sağlayacağı katkıdır⁷. Örgütlü suçlarda, kazanç müsaderelesi ile bir yandan suçun işlenmesi ile menfaat sağlanmasının önüne geçilirken diğer yandan örgüte mensup kişilerin kazanç sağlama beklentisi zedelenir ve bu tür suçların işlenmesi engellenir⁸.

Çalışmamızda öncelikle “maddi menfaat” ve “kazanç” kavramlarından ne anlaşılması gerektiği açıklanacaktır. Akabinde kazanç müsaderelesine hükmedilebilmesi için gereken şartlar; doktrin ile Yargıtay kararları eşliğinde incelenecektir. Bu kapsamda ekonomik suçlarla mücadeleye ilişkin uluslararası standartlara ve sözleşmelere yer verilecektir.

I. MADDİ MENFAAT KAVRAMI

TCK'nın 55/1. maddesinde “(1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler” şeklinde maddi menfaatlerin kazanç müsaderelesi kapsamında müsadere edileceği düzenlenmiştir. Yargıtay kararlarında kanunda yer alan “maddi menfaat” ibaresinde anlatılmak istenilenin malın kendisi olduğu belirtilmiştir.⁹ Doktrinde, maddi menfaat kavramının, “doğrudan kazanç” olarak isimlendirildiği de görülmektedir¹⁰.

Kazanç müsaderelesine ilişkin düzenleme terimlerin özensiz kullanımından ötürü eleştirilmiştir. Buna göre TCK'nın 55/1 maddesinde “maddi menfaatler” ve “ekonomik kazançlar” ibaresine yer verilmişken 55/2. maddesinde “müsadere konusu eşya veya maddi menfaatler” teriminin kullanılması kanunun kendi içerisinde çelişki barındırmasına neden olmuştur.¹¹ TCK'nın 55/1. maddesinde “eşya” ibaresi yer almadığından eşyanın, kazanç veya maddi menfaat olarak değerlendirilmesi de mümkün değildir. Bundan dolayı TCK'nın 55/2. maddesinde yer alan “eşya” ibaresinin “şey” ya da “nesne” olarak anlaşılması gerekir¹².

⁷ DÖNMEZER/ERMAN, s. 180; SOYGÜT ARSLAN, Mualla Buket, “Türk Ceza Hukukunda Müsadere”, Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014, s. 264.

⁸ APAYDIN, Cengiz, “Örgütlü Suçlarda Müsadere ve Kara Paradan Kaynaklanan Kazanç Müsaderelesi”, <https://www.hukukihaber.net/orgutlu-suclarda-musadere-ve-kara-paradan-kaynaklanan-kazanc-musaderelesi>. (Erişim Tarihi: 02.03.2025).

⁹ YCGK, T. 11.06.2013, E. 2013/13-303, K. 2013/296, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰ ARSLAN, s. 408.

¹¹ HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2022, s. 508.

¹² HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 509.

Kazanç müsaderesinde, maddi varlığı olmayan malların da ekonomik değerinin bulunması şartıyla müsadere edilmesi mümkündür.¹³ Bu duruma mağdurun kredi kart bilgilerinin ve şifresinin ele geçirilmesi suretiyle internet bankacılığı üzerinden alınan hisse senetlerinin çalınmasını örnek olarak verebiliriz. Ayrıca failin bir nesne veya şeyden yararlanması ya da çevre kirliliğine neden olarak elde ettiği menfaat kazanç müsadere sine konu olur¹⁴.

Günümüzde kripto-dijital paraların fiziki varlığının olmamasından ötürü hangi kapsamda müsadere karar verileceği hususuna da değinmek gerekir. Doktrindeki baskın görüşe göre, kripto paranın eşya niteliği taşıdığına ilişkin bir düzenleme bulunmadığından ve fikri mülkiyet ve kişilik hakkı kapsamında da değerlendirilemeyeceğinden kripto-dijital para eşya olarak nitelendirilemez¹⁵. Diğer bir görüşe göre ise mülkiyet ve zilyetlik hükümleri geniş olarak yorumlanmalı ve dijital veriler eşya olarak nitelendirilmelidir.¹⁶

7571 sayılı Türk Ceza Kanunu İle Bazı Konularda CMK'nın Ve 631 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 22. maddesi ile bazı suçların, bilişim araçlarının kullanılması suretiyle işlenmesi halinde elde edilen menfaate elkonulmasına ilişkin yeni bir düzenleme yapılmıştır. CMK'nın "Bilişim suçlarının işlenmesi suretiyle elde edilen menfaatin bulunduğu hesabın askıya alınması ve elkoyma" başlıklı 128/A maddesi, "(1) Türk Ceza Kanununda yer alan;

a) Nitelikli hırsızlık (madde 142, fıkra iki, bent e),

b) Nitelikli dolandırıcılık (madde 158, fıkra bir, bent f ve l),

c) Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması (madde 245),

suçlarının işlendiği hususunda makul şüphe bulunması halinde banka, ödeme hizmeti sağlayıcısı veya kripto varlık hizmet sağlayıcısı nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan ya da yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu suçta kullanılan her türlü hesabın kırksekiz saate kadar askıya alınmasına ilgili banka, ödeme hizmeti sağlayıcısı veya kripto varlık hizmet sağlayıcısı tarafından karar

¹³ ÖZBEK, Veli Özer, Ekonomi Ceza Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2021 s. 165.

¹⁴ AYGÖRMEZ, Gülsün Ayhan, Çevre Ceza Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2021, s. 414.

¹⁵ TURANBOY, Asuman, "Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukuki Nitelikleri", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 3, 2019, s. 56; ÖZDEMİR, Gençer, "Kripto Paraların Eşya Niteliği", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, 2021, s. 301.

¹⁶ ANTALYA, O. Gökhan, "Eşya Olarak Dijital Veriler: Dijital Eşya", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 29, S. 2, 2023, s. 1220.

verilebilir... (4) Birinci fıkra uyarınca malî kurum tarafından askıya alınan veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine askıya alınan hesapta bulunan suçta konu menfaate hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle askıya alma süresi içinde elkonulabilir. Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde elkoyma kendiliğinden kalkar..." şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre, maddi varlığı olmayan kripto-dijital para veya banka- nın sisteminde veri olarak bulunan paranın, suçun konusu olması halinde bu değerlere elkonulması mümkündür.

CMK'nın 128/A maddesi ile müsadereyi bağlantısını anlamak için elkoymanın tanımını yapmak gerekmektedir. CMK'nın 123. maddesinde düzenlenen elkoyma, ceza yargılamasında delil olan veya ileride delil olarak kullanılabilme niteliği taşıyan ya da eşya veya kazanç müsa- deresine tabi olan eşya ya da malvarlığı değerlerinin, eşyayı veya malvar- lığı değerlerini elinde bulunduran kişinin rızası olmamasına rağmen bu kişiden alınarak tasarruf yetkisinin ortadan kaldırılması ve eşyanın veya malvarlığı değerlerinin adliyenin zilyetliğinde bulundurulmasıdır¹⁷. Buna göre, delil niteliği bulunan eşyanın yanı sıra elkoymanın konusunu, müsadereye tabi eşya ya da malvarlığı değerleri oluşturduğundan ve CMK'nın 128/A maddesinde, bazı suçların bilişim sistemleri aracılığı ile işlenmesi halinde maddi varlığı olmayan, bankada veri olarak bulunan para ile kripto-dijital varlıklar üzerinde elkoyma kararı verilmesi müm- kün olduğundan bu değerler hakkında müsadere kararı verilmesi de mümkündür. Ancak kripto-dijital paralar, maddi varlıkları olmadığından, fiziksel olarak sınırlandırılmadığından özü itibari ile para niteliği taşımamaktadır. Diğer bir ifade ile bankada veri olarak bulunan para ile kripto-dijital para, eşya olarak değerlendirilemez¹⁸. Bundan dolayı suç ile

¹⁷ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 21. Baskı, İstanbul 2021, s. 353; ERSOY, Uğur, Ceza Muhakemesi Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2024, s. 456.

¹⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu önüne gelen bir olayda, bankada bulunan paraların başka bir hesaba geçirilmesi durumunun hırsızlık suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmıştır. Çoğunluk görüşü, "...Taşınır mal, aynı zamanda eşya (şey) anlamındadır. Yasa (TCK m. 141) sadece mal demekle yetinmemiş bunu nitelendirmiştir. Taşınır, yani menkul bir mal. O halde suçun konusunu oluşturacak malın bu tanıma uygun, yani yerinden alınıp götürülebilecek nitelikte olması gerekir. Taşınır mal, mevcut ve maddi varlığı olan bir cisimdir... bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen bir değer ifade eden veri taşınabilir bir mal olmadığı ve ekonomik değer taşıyan enerji kavramı gibi ayrıca tanımlanmadığı için (m.141/2) bilgisayar marifetiyle yapılan haksız kazanç edinim eylemleri bakımından hırsızlık

bağlantısı olan bankada veri olarak bulunan para ile kripto-dijital paraların, kazanç müsadere kapsamında müsadere edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

II. KAZANÇ KAVRAMI

TCK'da kazanç teriminin tanımı açık olarak yapılmamakla birlikte Suç Eşyası Yönetmeliğinin 3. maddesinde kazanç, *“Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan yahut bunların karşılığını oluşturan ekonomik malvarlığı değerlerini... ifade eder”* şeklinde tanımlanmıştır.¹⁹ Söz konusu yönetmelikte yapılan tanım ile TCK'nın 55. maddesindeki kazanç müsadereğine ilişkin düzenleme örtüşmektedir.

Suçtan elde edilen kazanç doktrin ve uluslararası sözleşmelerde “suç geliri” olarak tanımlanmaktadır.²⁰ Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 2. maddesinde suç geliri, *“suç teşkil eden yasadışı bir eylemden kaynaklanan veya doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen herhangi bir mal anlamına gelir”*²¹ şeklinde tanımlanırken Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme'nin 1. maddesinde *“Gelir, suçtan doğan herhangi bir ekonomik yarar anlamındadır. Suçtan doğan gelir, bu maddenin (b) bendinde tanımlandığı üzere, herhangi bir mal varlığından ibaret olabilir”*²² şeklinde tanımlanmıştır.

Yargıtay ise kazanç terimini, *“Anılan madde metninde yer alan “maddi menfaat” ibaresinden anlatılmak istenilenin malın kendisi ekonomik kazanç” ifadesinden ise suçun işlenmesiyle elde edilen maddi menfaatlerin değerlendirilmesi*

suçunu uygulayabilmek mümkün olmayacaktır” şeklinde maddi varlığı olmayan paraların eşya olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmişlerdir. YCGK, T. 11.06.2013, E. 2013/13-303, K. 2013/296, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁹ Resmî Gazete, Tarih 23.03.2016, Sayı 29662.

²⁰ YAZICI, Uğur, “Şüpheli İşlem Bildirimi Yükümlülüğü Ve İhlali Halinde İlgililerin Ceza Hukuku Sorumluluğu Üzerine Değerlendirme”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, 2023, s. 724-725.

²¹ Adalet Bakanlığı. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020102044bm_45.pdf (Erişim Tarihi: 02.03.2025).

²² Söz konusu sözleşmede “malvarlığı” terimi geniş yorumlanmış ve “mal” terimi ile menkul veya gayrimenkul her çeşit mal ile bunlar üzerinde mülkiyet veya mal üzerindeki bir hakkı gösteren hukukî belge veya senetlerin kastedildiği belirtilmiştir. Adalet Bakanlığı. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2712020153709141_tur.pdf (Erişim Tarihi: 02.11.2024).

veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan kazançların tamamı olduğu kabul edilmiştir" şeklinde tanımlamıştır.²³ Yargıtay'ın tanımı TCK'nın 55/1. maddesinde yer alan, "maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir" şeklindeki ibare ile örtüşmektedir. Doktrinde maddi menfaat kavramının, "dolaylı kazanç" olarak isimlendirildiği de görülmektedir²⁴.

Tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere kazanç kavramını yalnızca nakit veya parasal şeyler olarak algılamamak gerekir. Bu kapsamda suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaatlerin değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan para, altın, gümüş, döviz, kıymetli evraklar gibi birçok ekonomik değerın kazanç müsaderesine konu olması mümkündür²⁵.

III. ŞARTLARI

A. Kasıtlı Bir Suçun İşlenmiş Olması

Kazanç müsaderesine hükmedilebilmesi için fail hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi şart değil ise de mutlaka bir suçun işlenmiş olması gerekir²⁶. Dolayısıyla gerçekleştirilen eylem henüz suç oluşturacak aşamaya gelmemiş ise diğer bir ifadeyle suçun icra hareketlerine başlanılmamış ise kazanç müsaderesine karar verilmez²⁷.

Eşya müsaderesinin düzenlendiği TCK'nın 54/1. maddesinde "kasıtlı bir suçun" ibaresine yer verilmesine rağmen kazanç müsaderesinin düzenlendiği TCK'nın 55. maddesinde yalnızca "suçun" ibaresine yer ve-

²³ YCGK, T. 11.06.2013, E. 2013/13-303, K. 2013/296, (<https://kazanci.com.tr>); Benzer yönde, YCGK, T. 05.07.2011, E. 2011/10-119, K. 2011/162, (<https://kazanci.com.tr>).

²⁴ ARSLAN, s. 408.

²⁵ ASLAN, Buğra Han, Kazanç Müsaderesi, 1. Baskı, Ankara 2006, s. 77-78; "Uyuşturucu madde satışından elde edilen 200,00 TL paranın, 5237 sayılı TCK'nın 55/1. maddesi yerine, uygulama maddesinde hataya düşülerek, aynı Kanun'un 54/1. maddesi uyarınca müsaderesine karar verilmesi.." Yargıtay, 10. CD, T. 30.09.2024, E. 2024/5965, K. 2024/23089, (<https://kazanci.com.tr>); "Ancak kullanıcılara satılan bir paket esrarın karşılığı olarak elde edilen 4,50 Liranın TCY'nın 55. maddesi uyarınca zorunluluğuna karar verilmesi gerekirken..." YCGK, T. 05.07.2011, E. 2011/10-119, K. 2011/162, (<https://kazanci.com.tr>).

²⁶ DÜLGER, Murat Volkan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2025, s. 1252; Gedik, Doğan, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre Müsadere, 2. Baskı, Ankara 2016, s. 218; ÖZEN, s. 1131; DEMİRBAŞ, s. 663; ÖZDEN, Nurten Kübra, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Müsadere Ve Mülkiyet Hakkı", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2023, s. 38.

²⁷ ARTUÇ, Mustafa, Hüküm Kurma Sanatı, 10. Baskı, Ankara 2018, s. 630.

rildiğinden taksirli suçlarda kazanç müsadereğine karar verilip verilmeyeceği doktrinde tartışma konusu olmuştur. *Koca/Üzülmez'e* göre, kanunda kazanç müsadereğinin düzenlenmesi ile suçtan elde edilen gelirlerin önlenmesi amaçlandığından müsadereye hükmedilebilmesi için bir suçun işlenmesinin gerekmesine rağmen failin kusurlu olup olmadığının bir önemi bulunmamaktadır²⁸. *İçel'e* göre, kanun metninde eşya müsadereğinde “kasıtlı” ibaresinin yer almasına rağmen kazanç müsadereğine ilişkin düzenlemede bu ibareye yer verilmediğinden taksirli suçların işlenmesi durumunda da kazanç müsadereği mümkündür²⁹. Hatta gerçekleştirilen fiilin tipe uygun ve hukuka aykırı olması yeterlidir. Bu durumda failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmak suretiyle besin maddelerine, sağlığa zararlı maddeleri katması ve bu maddelerin satışından kazanç elde etmesi durumunda kazancın müsadere edilmesi gerekir³⁰. *Bakıcı'ya* göre, ceza yaptırımlarını kuvvetlendirmek amacı ile bilinçli taksir halinde kazanç müsadereğine hükmedilebilmelidir³¹. Özgenç ve aynı görüşte olan *Dönmezer/Erman'a* göre ise her ne kadar kanun metninde bir açıklık bulunmasa da işlenen suçun kasıtlı bir suç olması gerekir³². Uygulamada Yargıtay, istikrarlı olarak kazanç müsadereğine karar verilebilmesi için kasıtlı bir suçun işlenmiş olması gerektiğini belirtmektedir³³.

²⁸ KOCA/ÜZÜLMEZ, 673.

²⁹ İÇEL, s. 751-752.

³⁰ İÇEL, s. 751.

³¹ Örneğin, plajda kullanılan jet ski, sürat motoru gibi araçlar ile kaza yapılması ve failin bilinçli taksir halinde hareket ettiğinin kabul edilmesi halinde ceza yaptırımlarının caydırıcılığını kuvvetlendirmek amacı ile müsadere kararının verilmesi gerektiği kabul edilmelidir. BAKICI, Sedat, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri, Ankara 2007, s. 1236; Bu görüşe katılmayan Dülger'e göre ise, bilinçli taksir durumunda müsadere kararının verilmesi gerektiğini düşünen yazarların örneklerinde bilinçli taksir ve olası kast ayırımının iyi yapılması gerekmektedir. Olası kast durumunda müsadere kararı verilmesi zaten mümkündür. DÜLGER, İbrahim, Türk Ceza Hukukunda Müsadere, Konya 2009, s. 103.

³² ÖZGENÇ, s. 955; DÖNMEZER/ERMAN, s. 180; Öztürk/Erdem, s. 599; ARTUK/GÖKCEN, s. 930; AKBULUT, Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2016, s. 804; ÖZEN, s. 1142; GEDİK, s. 218; TANERİ, Gökhan, Müsadere, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 95; ARTUÇ, s. 629-630.

³³ “Kazanç müsadereğine hükmedilebilmesinin iki koşulu bulunmaktadır. Bunlar kasıtlı bir suçun işlenmiş olması ve bu suçun işlenmesi ile bağlantılı olarak bir kazancın elde edilmesidir” Yargıtay 3. CD, T. 22.06.2022, E. 2021/1375, K. 2022/3727, (<https://kazanci.com.tr>); Yargıtay 3. CD, T. 14.04.2023, E. 2021/2528, K. 2023/182, (<https://kazanci.com.tr>).

Kanun koyucu, eşya müsaderesinin düzenlendiği, TCK'nın 54. maddesinde, müsadereye hükmedilmesi için kasıtlı bir suçun işlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Kazanç müsaderesinde ise bu hususa ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Buna göre, TCK'nın 54. maddesinde, "kasıtlı" ibaresine yer veren kanun koyucunun, TCK'nın 55. maddesinde bu hususu gözden kaçırdığı düşünülemez. Diğer yönden kazanç müsaderesinde amaç, suçun işlenmesi ile kazanç veya menfaat elde edilmesini engellemektedir. Suç taksirle de işlense fail, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak maddi menfaat veya kazanç elde eder. Elde edilen maddi menfaat veya kazanç ise suçun işlenmesi ile elde edildiğinden niteliği gereği haksızdır ve bu menfaatler üzerinde failin hukuken korunacak bir yararı da bulunmamaktadır. Bu nedenlerle, taksirli suçlardan elde edilen gelirlerin de kazanç müsaderesi kapsamında müsadere edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Ancak doktrinde çoğunluk görüşe ve uygulamaya göre kazanç müsaderesine karar verilmesi için kasıtlı bir suçun işlenmesi gerektiğinden çalışmamızda bu başlığa yer verdik.

B. Suç ile Kazanç veya Maddi Menfaat Arasında Bağlantının Olması

Kazanç müsaderesine hükmedilmesi için kazanç veya menfaatin suçtan elde edildiğinin kesin olarak ispatlanması gerekir. Failden ele geçirilen gelirin, suçun işlenmesi ile elde edildiğine ilişkin bir tespitin yapılamaması durumunda kazanç müsaderesine karar verilemez³⁴. Ayrıca bir kısım menfaatin suçtan elde edildiği kesin olarak ispatlanabiliyorsa yalnızca bu kısmın müsaderesine karar verilir³⁵. Diğer kısmın faille ait olduğu anlaşılırsa, faille iade edilmesi gerekir³⁶. Aksi yönde uygulama genel

³⁴ DÜLGER, s. 1252; HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2024, s. 427; "...somut olayda adli emanette kayıtlı eşyaların sanığın evi ve üstünde yapılan arama sonucu elde edildiği, ele geçirilen eşyalardan hangisinin dosyamıza konu hırsızlık suçunun konusunu oluşturan eşyalar olup olmadığının anlaşılacağı gibi, bir kısım eşyaların başka hırsızlık suçlarının konusunu oluşturabileceği anlaşılmalıdır; Adli emanette kayıtlı eşyalardan hangisinin sanığa ait olduğu, bir kısım eşyaların başka hırsızlık suçunun konusunu oluşturup oluşturmadığı, hangi eşyaların müştekiye ait eoden çalınan paralarla alınan eşyalar olup, olmadığı duraksamaya yer bırakılmayacak şekilde araştırılıp saptandıktan, varsayımlara dayalı olarak müsadere hususunda yazılı şekilde karar verilmesi..." Yar. 22. CD, T. 16.06.2015, E. 2015/1518, K. 2015/2054, (<https://kazanci.com.tr>).

³⁵ ARSLAN, s. 444.

³⁶ HAKERİ, s. 427; "Mağdurların tüm zararlarını gideren sanığın üzerinde bulunan 66 Lira'nın, suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazanç kapsamında olmayıp, sanığa ait olduğu gözetilmeden, TCK'nın

müsadereye yol açar³⁷. Uygulama bu yönde olup Yargıtay, suçtan elde edildiği kesin olarak tespit edilemeyen menfaatlerin müsadere edilemeyeceği yönünde karar vermektedir³⁸.

Günümüzde teknolojinin de gelişmesi ile birlikte suçtan elde edilen gelirlerin takibi gerek iç hukukumuzda gerekse uluslararası hukukta zorlaşmaktadır. Bundan ötürü işlenen suçla elde edilen menfaat arasındaki bağlantı hususunda uluslararası hukuka baktığımızda, hukukumuz açısından genel müsadere olarak değerlendirebileceğimiz uygulamaların yer aldığını görmekteyiz. Birkaç ülke üzerinden örnek vermek gerekirse:

İngiliz hukukunda teknolojinin imkânlarından faydalanılarak veya örgütlü olarak işlenen suçlarda, elde edilen menfaatin suçtan elde edilip edilmediği veya ne kadarlık kısmının suç ile bağlantılı olduğu hususunu kesin olarak saptamak zor olduğundan genişletilmiş müsadere kurumu düzenlenmiştir³⁹. Buna göre, sanığın malvarlığının ne kadarının suçtan elde edildiği ne kadarlık kısmının müsadere edileceği sanığın suçlu bir yaşam sürüp sürmediğine bağlıdır. Malvarlığının suçtan elde edilmediğini ispat yükü ise suç işleyen kişinin üzerindedir⁴⁰. 2002 tarihli Suç gelirleri Yasası'nın (Proceeds Of Crime Act-POCA) 75. maddesindeki düzenlemeye göre, suçtan elde edilen gelirin en az 5.000 sterlin olması şartına ek olarak sanığın işlediği suç POCA'nın 2. tablosunda yer alan uyuşturucu ticareti, insan ticareti, kalpazanlık, fuhuş, çocuk istismarı gibi maddi

55. maddesi uyarınca müsadere karar verilmesi..." YCGK, T. 11.06.2013, E. 2013/13-303, K. 2013/296, (<https://kazanci.com.tr>).

³⁷ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 673; ARSLAN, s. 444; ÖZDEN, Nurten Kübra, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere", Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2023, s. 1082.

³⁸ "Sanığın yapılan üst aramasında ele geçirilen 80 TL'nin 20 TL'sinin suçtan elde edildiğinin tespit edildiği, geri kalanının suçtan elde edildiği belirlenemediği halde; 60 TL'nin sanığa iadesi yerine müsadere karar verilmesi..." Yargıtay 20. CD, T. 16.04.2020, E. 2018/5260, K. 2020/1965, (<https://kazanci.com.tr>).

³⁹ Müsadere edilen suç gelirlerinin hesaplamasında gelirin brüt değeri esas alınmaktadır. Suç gelirini elde etmek için harcanan masraflar müsadere edilen değerden düşürülmemektedir. Ayrıca Bkz. ALLDRIDGE, Peter/ MUMFORD, Ann, "Tax Evasion And The Proceeds Of Crime Act 2002", Legal Studies, V. 25, N. 3, 2005, s. 355.

⁴⁰ ALDUWAISAN, Humoud, "Reforming Criminal Confiscation Laws In Kuwait Using Models From Australia And United Kingdom: A Comparative Study On The Possibilities And Limitations In Overcoming The Problem Of The Linkage Requirement Of Conviction-Based Confiscation In Kuwait", Doctoral Thesis, Flinders University, 2020, s. 116.

gelir getiren bir suç ise veya sanığın işlediği suç devam eden cezai soruşturmanın bir parçası ise ya da suç en az altı aydır işlenen ve maddi gelir getiren bir suç ise sanığın suç işlemeyi yaşam tarzı haline getirdiği kabul edilir⁴¹. Bu şekilde sanığın suçu yaşam tarzı haline getirdiği kabul edildiğinde ve sanık hakkında ceza soruşturmasının başlatıldığı tarihten geriye doğru altı yıl içerisinde elde ettiği herhangi bir varlığının suçtan elde edildiği kamu makamları tarafından ispatlanırsa sanığın son altı yıl içerisindeki tüm malvarlığının suçtan elde edildiği kabul edilir ve tüm malvarlığına müsadere uygulanır. Bu durumda malvarlığının tamamının suçtan elde edilmediğini ispat yükü ise sanık üzerindedir⁴².

Avustralya' da 1970 ve 1980 yıllarında organize suç ve yolsuzluk suçlarının artması ve bu suçların ciddi oranda gelir getirmesinden ötürü bu suçlarla mücadele amacı ile müsadere rejiminin geliştirilmesi için soruşturma komisyonları kurulmuş ve bir dizi düzenleme getirilmiştir⁴³. Avustralya Hukuk Reformu Komisyonu, genişletilmiş müsadere ile hedeflenen amaca ulaşamadığı ve halkın beklentisini karşılayamadığı gerekçesi ile müsadere için gerekli olan şartların gevşetilmesi ihtiyacı duymuş ve mahkûmiyet kararına gerek olmaksızın uygulanan müsadere sistemi düzenlenmiştir. Komisyonun bu kararının nedeni, sanığın malvarlığının belirli bir suçtan elde edildiğine ilişkin ispattaki zorluktur. Ayrıca komisyon, müsadereyi bir ceza olarak görmediğinden mahkûmiyet kararı olmadan uygulanan müsadere temelinin sanığın sebepsiz zenginleşmesi olduğunu belirtilmiştir. 2002 yılında ise yukarıda İngiltere bölümünde açıklandığı üzere 2002 tarihli Suç gelirleri Yasası (POCA) uygulanmaya başlanmıştır⁴⁴.

Kanada'daki en eski hukuki müsadere yasası organize suçlar için çareler (Remedies For Organized Crime) olarak adlandırılmıştır. Hukuki müsadere, mahkûmiyete dayalı müsadere sürecinin daha yavaş işlemesi ve örgütlü olarak işlenen suçlarda, delil toplamadaki zorluklar ve bunun neticesinde yargılama sürecinin sonunda mahkûmiyet hükmü çıkmasının zor olmasından ve suçtan elde edilen gelirlere el konulmamasından dolayı kabul edilmiştir. Hukuki müsadere de devlet hukuk mahkemesinde suçtan elde edildiği düşünülen malvarlığına karşı dava açar. Hu-

⁴¹ ALDUWAISAN, s. 115.

⁴² ALDUWAISAN, s. 112-113.

⁴³ ALDUWAISAN, s. 107.

⁴⁴ ALDUWAISAN, s. 107.

kuk mahkemelerinde, ceza mahkemelerinde olduğu gibi yüksek ispat sınırı ve masumiyet karinesi gibi yasal güvenceler olmadığından, mahkemenin malvarlığının suçtan elde edildiğine ikna olması yeterli olur bu nedenle malvarlığı daha kolay bir şekilde müsadere edilir. Ayrıca Kanada’da tersine ispat yükü uygulandığından malvarlığının, suç ürünü olduğu konusunda ispat yükü malvarlığının maliki olan kişi üzerindedir⁴⁵.

Yukarıda bahsettiğimiz uygulamalardan anlaşılacağı üzere uluslararası hukukta, suç ile elde edilen menfaat arasındaki bağlantının kurulmasındaki zorluktan ötürü genel müsadereye yol açan düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Hukukumuz ile kıyaslandığında, hukukumuzda müsadere kararı verilmesi için failden ele geçirilen malvarlığının mutlaka suçtan elde edildiğinin ispatı gerekir. İspat yükü ise, kamu makamlarındadır. İspat yükünün kamu makamlarında olmasından dolayı özellikle örgütlü suçlarda, malvarlığının tamamının müsaderesine karar vermek zordur. Bu açıdan organize suçlarla mücadele açısından, kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilemeyen mallar veya failin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar diğer bir ifade ile haksız olarak elde edildiği anlaşılan maddi değer ifade eden kazanımların, müsadere edilmesi gerektiğine ilişkin kanuni bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu şekilde yapılacak bir düzenleme Anayasa’ya aykırı olmayacaktır. Zira bir kimse kazanımlarını, kanuna veya genel ahlaka uygun olarak elde etmiş ise Anayasa’nın “vergi ödevi” başlıklı 73. maddesi kapsamında ödediği vergilerle bu durumu kolaylıkla ispat edecektir. Ayrıca bir kimsenin kazanımlarını, kanuna veya genel ahlaka uygun olarak elde ettiğini ispat yükü altında olması masumiyet karinesini zedelemeyecektir. Zira masumiyet karinesi, Anayasa’nın 38. maddesinde belirtildiği üzere bir kimsenin suçlu olup olmadığı ile ilgili bir kavram olup bir kimsenin suçsuzluğunu ispat etme yükümlülüğü altında olmadığı noktasında kişiye güvence sağlar⁴⁶.

⁴⁵ Kanadalı bir siyasetçi, “...Bugüne kadar sadece geçmiş suçların meyveleri olan varlıklarla ilgilendik. Şimdi yapmamız gereken, varlıkların gelecekteki suçların tohumları olarak kullanılmasını önlemek. Başka bir deyişle, suçluları yakalayamıyorsak neden mal varlıklarına el koymuyoruz?” sözleri ile hukuki müsaderenin önemine dikkat çekmiştir. Ayrıca Bkz. **GALLANT, M. Michelle/KING, Colin**, “The Seizure Of Illicit Assets: Patterns Of Civil Forfeiture In Canada And Ireland”, *Common Law World Review*, V. 42, N. 1, 2013, s. 94.

⁴⁶ “Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti asıl

1. Suçun İşlenmesi ile Elde Edilen Maddi Menfaat

Kazanç müsaderesine konu ekonomik değerlerin başında suçun işlenmesi dolayısı ile elde edilen menfaatler gelir⁴⁷. Söz konusu maddi menfaatler, suçun işlenmesinden önce mevcut olmayan, suçun işlenmesi ile elde edilen ekonomik değerlerdir⁴⁸. Bu duruma rüşvet, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti, kaçakçılık gibi suçların işlenmesi dolayısı ile elde edilen kazançlar örnek olarak verilebilir⁴⁹.

Suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaatler aynı zamanda suçun konusunu oluşturabilir⁵⁰. Yasa düzenlemesine göre her ne kadar suçtan elde edilen maddi menfaat ile suçun konusunu oluşturan maddi menfaate farklı anlam yüklenmiş ise de çoğu zaman bu iki kavram kesişir ve suçtan elde edilen maddi menfaat ile suçun konusunu oluşturan maddi menfaati birbirinden ayırmak mümkün olmaz⁵¹. Örneğin, hırsızlık veya zimmet suçunun konusunu oluşturan paralar aynı zamanda suçun işlenmesi ile elde edilir⁵².

Suçun işlenmesi ile elde edilen menfaat kavramı ile TCK'nın 54/1. maddesinde yer alan "suçtan meydana gelen eşya" kavramları birbirine benzerlik göstermekle birlikte esasında birbirinden farklı kavramlardır⁵³. Eşyanın suçtan meydana geldiğinden bahsedilebilmesi için suç tipinde yer alan bütün unsurların gerçekleşmesiyle eşyanın oluşması gerekir. Diğer bir ifadeyle eşya, suç oluşturan fiille birlikte var olmaktadır. Örneğin, sahte belge, para veya bir ürünün tağşiş, tağyir ya da taklit edilmesinde durum böyledir⁵⁴. Suçun işlenmesi ile elde edilen menfaat ise esasen su-

olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez" AYM, T. 23.06.2020, E. 2016/10910 K, 2016/10910, (<https://karar.memurlar.net>>anayasa>detay).

⁴⁷ **PAKIR**, Yusuf, Kazanç Müsaderesi, 1. Baskı, Ankara 2025, s. 130; Gedik, s. 224; **TANERİ**, s. 96; **ARSLAN**, s. 78.

⁴⁸ **ACAR**, Hüseyin, "Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019, s. 257; **YERDELEN**, Erdal, Müsadere Ve Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, Ankara 2010, s. 61; **ARTUÇ**, s. 632; **PAKIR**, s. 130.

⁴⁹ **ÖZGENÇ**, s. 955; **YERDELEN**, s. 61; **PAKIR**, s. 130; **ARSLAN**, s. 78; **ÖZDEN**, s. 1077.

⁵⁰ **ÖZGENÇ**, s. 955; **GEDİK**, s. 224; **TANERİ**, s. 97.

⁵¹ **ÖZEN**, s. 1140; **PAKIR**, s. 130.

⁵² **TANERİ**, s. 97; **ARTUÇ**, s. 632.

⁵³ **YERDELEN**, s. 51; **GEDİK**, s. 224; **ARTUÇ**, s. 633.

⁵⁴ **ÖNDER**, Ayhan, Ceza Hukuku Dersleri, İstanbul 1992, s. 96-97; **GEDİK**, s. 224.

çun işlenmesinden önce de var olan ancak suçun işlenmesi ile el değiştiren şeylerdir⁵⁵. Diğer bir ifadeyle suçtan meydana gelen eşya mutlaka suçun işlenmesinden sonra var olurken, suçun işlenmesiyle elde edilen eşya, suçun işlenmesinden önce var olduğu gibi, işlenmesinden sonrada vardır⁵⁶. Örneğin dolandırıcılık suçunun işlenmesiyle elde edilen bir gayrimenkul, suçun işlenmesinden önce de vardır. Ancak suçun işlenmesiyle el değiştirerek failin ya da lehine menfaat elde edilen kişinin hâkimiyet alanına girer.

Uygulamada ilk derece mahkemeleri tarafından sıklıkla “suçtan meydana gelen eşya” ile “suçun işlenmesi ile elde edilen menfaat” kavramlarının birbiri ile karıştırıldığı ve suçun işlenmesiyle elde edilen menfaatin mağdura iadesi mümkünken TCK’nın 54/1. maddesi gereğince müsadereesine karar verildiği görülmektedir⁵⁷.

TCK’nın 54/4. maddesinde düzenlenen konusu suç teşkil eden sahte para, uyuşturucu madde, taklit ürünler gibi eşyaların ticareti ile gelir elde edilebilir. Bu durumda bu eşyalar TCK’nın 54/4. maddesi gereğince müsadere edilirken, bu eşyaların ticareti ile elde edilen gelirler ise suçun işlenmesi ile elde edilen menfaat kapsamında TCK’nın 55/1. maddesi gereğince müsadere edilir⁵⁸.

2. Suçun Konusunu Oluşturan Maddi Menfaat

TCK’nın 55/1. maddesine göre suçun konusunu oluşturan maddi menfaatler de kazanç müsadereesi kapsamında müsadere edilir. Hareketin yöneldiği şahıs ya da şey suçun konusunu oluşturur⁵⁹.

⁵⁵ SÖZÜER, Adem, “Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı”, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan, S. 36, 2003, s. 404; ARSLAN, s. 415; ACAR, s. 257.

⁵⁶ ARSLAN, s. 415; ACAR, s. 257.

⁵⁷ “5237 sayılı TCK’nın 55. maddesi gereğince “kazanç müsadereesinin” ancak suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar olduğu takdirde ve bu kazançların suçun mağduruna iade edilememesi halinde mümkün olduğu, somut olayda ise, suçtan elde edilen ve adli emanetin 2009/239 sırasında kayıtlı 1 adet Nokia 6111 marka cep telefonu ile 6.248,94 TL ve 2.083,17 Euro’nun katılana iade edilme olanağı bulunduğu halde, suçtan meydana gelen eşya olarak kabulü ile TCK’nın 54. maddesi gereğince müsadereesine hükümlenmesi...” Yargıtay 15. CD, T. 29.03.2017, E. 2016/5071 K, 2017/8333, (<https://kazanci.com.tr>).

⁵⁸ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 672; ARSLAN, s. 416.

⁵⁹ DÜLGER, s. 1252; AKBULUT, s. 805; GEDİK, s. 226; PAKIR, s. 132.

Kazanç müsaderesinde amaç, suç ile bağlantılı olarak elde edilen maddi menfaat veya kazancı engellemek olduğundan kazanç müsadere sine tabi suçun konusu kişi değil, şeydir⁶⁰. Diğer bir ifadeyle suçun konusunu oluşturan maddi menfaatten kasıt, suçun maddi konusunu oluşturan şeylerdir⁶¹. Örneğin, parada sahtecilik suçunun konusu oluşturan para veya hırsızlık suçunun konusunu oluşturan “şey” aynı zamanda suçun konusunu oluşturan maddi menfaattir⁶². Ayrıca suçun konusunu oluşturan maddi menfaatin mutlaka ekonomik bir değerinin bulunması gerekir⁶³. Örneğin, resmi belgede sahtecilik suçunun işlenmesi ile oluşan sahte kredi kartının, ekonomik değeri bulunmadığından maddi menfaat olarak nitelendirilmez. Nitekim uygulamada, bu tür eşyanın müsadere sine yerine dosyada delil olarak saklanmasına karar verilir⁶⁴.

Suçun konusunu oluşturan maddi menfaat, suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaat olabileceği gibi TCK'nın 54/1. maddesinde düzenlenen suçtan meydana gelen eşya da olabilir⁶⁵. Örneğin, telefonun çalındığı bir olayda telefon, suçtan meydana gelen eşya olarak TCK'nın 54/1. maddesi gereğince müsadere edilebileceği gibi suçun konusunu oluşturan eşya olarak TCK'nın 55/1. maddesi gereğince de müsadere edilebilir.

Suçun konusunu oluşturan maddi menfaatlerin çoğunlukla mağdura ait olduğu görülür. Dolandırıcılık suçu ile elde edilen para, hırsızlık suçunun işlenmesiyle elde edilen otomobil ya da yağma suçuna konu ziynet eşyalarında, söz konusu maddi menfaatler mağdura aittir⁶⁶. TCK'nın 55/2. maddesine göre, suçun konusunu oluşturan maddi menfaatlerin mağdura iadesinin mümkün olduğu durumda müsadere kararı verilemez. Bu durumda yargılama sırasında kazanç müsadere sine tabi eşyanın mağdura iade imkânının bulunup bulunmadığı araştırılmalı ve mağdu-

⁶⁰ ARTUÇ, s. 634; PAKIR, s. 132; GEDİK, s. 226.

⁶¹ TANERİ, s. 96; ARSLAN, 412; ACAR, s. 259.

⁶² ÖZGENÇ, s. 955; GENÇ, s. 87.

⁶³ ARSLAN, s. 413; “Suçtan elde edilen kazanç ekonomik nitelikli olmalı...” Yargıtay 9. CD, T. 16.12.2014, E. 2014/4036, K. 2014/12444, (<https://kazanci.com.tr>).

⁶⁴ “Suça konu sahte kredi kartlarının dosyada delil olarak saklanması gerekirken müsadere sine karar verilmesi...” Yargıtay 11. CD, T. 05.03.2012, E. 2009/17010, K. 2012/2733, (<https://kazanci.com.tr>).

⁶⁵ GEDİK, s. 226.

⁶⁶ ARSLAN, s. 416.

run tespit edilememesi ya da mağdurun ardında hiçbir mirasçı bırakmadan vefat etmesi gibi maddi menfaatin mağdura iadesinin mümkün olmadığı durumlarda kazanç müsadereesine karar verilmelidir.

3. Suçun İşlenmesi İçin Sağlanan Maddi Menfaat

Suçun işlenmesi ile sağlanan maddi menfaatten kastedilen, suçun işlenmesi için bir kimseyi teşvik etme veya suçun işlenmesinden dolayı bu kişiyi ödüllendirmek maksadı ile sağlanan menfaatlerdir⁶⁷. Maddi menfaat suçun işlenmesinden önce sağlanabileceği gibi işlenmesinden sonrada sağlanabilir⁶⁸.

Doktrinde bir görüşe göre, kanun metninde “suçun işlenmesi için” şeklinde ibareye yer verildiğinden suç teşkil eden olayın, kronolojik olarak değerlendirmesi ve suçun işlenmesinden önce sağlanan maddi menfaatin “suç işlenmesi için sağlanan menfaat” kapsamında; suçun işlenmesinden sonra sağlanan menfaatin ise “suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaat” kapsamında değerlendirilmesi gerekir⁶⁹. Kanaatimizce, kanun metninde yer alan “suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaat” ibaresi hem suçun işlenmesinden önceki hem de sonraki zamanı kapsayan geniş bir ifadedir. Önemli olan, menfaatin suçun işlenmesi için sağlanmasıdır. Örneğin, bir kimsenin TCK’nın 228. maddesinde düzenlenen kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçunu işlemek amacı ile bir işletmeyi kiralamak için sağladığı maddi menfaat bu kapsamda müsadere edilebileceği gibi kiralık katilin bir kimseyi öldürmesi karşılığında öldürdükten sonra temin ettiği maddi menfaatlerde bu kapsamda müsadere edilebilir.

TCK’nın 55. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere düzenlemenin amacı suç işlemek yoluyla maddi menfaat veya kazanç elde etmenin önüne geçilmesidir. Bu durumda, müsadere kararı verilmesi için

⁶⁷ ÖZGENÇ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 956; Taneri, s. 97; “... Rüşvet teklifine konu paranın, suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaat niteliğinde olması nedeniyle TCK’nın 55/1 yerine 54/1. maddesine göre müsadereesine karar verilmesi...” Yargıtay 5. CD, T. 23.11.2017, E. 2014/9824, K. 2017/4971, (<https://kazanci.com.tr>); Benzer yönde Yargıtay 5. CD, T. 18.06.2015, E. 2013/9757 K. 2015/12729, (<https://kazanci.com.tr>).

⁶⁸ ARSLAN, s. 410; YERDELEN, s. 62; Örnek Yargıtay kararı, “Bu suçların işlendiğinin belirlenmesi halinde terör örgütü mensuplarına sağlanan ekonomik yardımların yardım sağlanan kişilerden kazanç müsadereesi kapsamında müsadere edileceğinde şüphe bulunmamaktadır. Keza terör örgütü üyesi olduğu belirlenen kişiler örgüt mensuplarından örgütün faaliyeti kapsamında suç işlemek amacıyla maddi bir yardım almış iseler bunların da kazanç müsadereesine konu olacağı açıktır” Yargıtay 3. CD, T. 14.04.2023, E. 2021/2528, K. 2023/182, (<https://kazanci.com.tr>).

⁶⁹ ARSLAN, s. 410-411.

maddi menfaatin mutlaka suçun işlenmesi amacı ile faile verilmesi gerekir. Örneğin failin bir kişiyi öldürdüğünü söylemesi neticesinde muhatabının, ölen kişiyle husumetinin bulunmasından ötürü duyduğu memnuniyetten kaynaklı faile bir miktar para vermesi halinde müsadere kararı verilemez.

Suçun işlenmemesi durumunda, suçun işlenmesi için sağlanan menfaatin akıbetinin ne olacağına da değinmek gerekir. Müsadere kararı verilmesi için fiilin icra hareketlerine başlanmış olması yeterlidir⁷⁰. Bu durumda teşebbüs aşamasında kalan suçta, suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatin müsaderesine karar verilmelidir. Henüz teşebbüs aşamasına ulaşmamış bir fiilin gerçekleştirilmesi durumunda ise, maddi menfaatin müsaderesine karar verilemez.

Suç ile bağlantılı kazancın belirlenmesinde failin kazancı elde etmek için yaptığı harcamaların bu kazançtan düşürülmesi gerekip gerekmediği incelenmelidir. Bu durumu açıklamak için doktrinde "brüt ilkesi" ve "net ilkesi" terimleri kullanılmaktadır⁷¹. Örneğin, failin uyuşturucu ticareti yapmak için 10.000 avroya temin ettiği uyuşturucuyu 20.000 avroya satması durumunda müsaderenin ne şekilde yapılacağı konusunda doktrinde bazı görüşler mevcuttur⁷². Bir görüşe göre failin suç işlerken yaptığı masraflar failden alınmamalı net ilkesine göre hesaplama yapılmalıdır. Bu durumda yalnızca 10.000 avronun müsaderesine karar verilmelidir⁷³. Diğer bir görüşe göre failin yaptığı masraflar ve suçtan elde ettiği gelir dâhil olmak üzere brüt ilkesine göre değerlendirme yapılmalıdır⁷⁴. Brüt ilkesinin, Alman hukukunda uygulandığı görülmektedir. Alman hukukunda özellikle şirketler açısından şirketlerin suç işlemek için yaptığı tüm harcama ve masraflar, brüt değer müsaderesinin konusu olarak değerlendirilir⁷⁵. Bu durumda Alman hukukuna göre yukarıda verilen örnekte 20.000 avronun müsaderesine karar verilmesi gerekir.

⁷⁰ ARSLAN, s. 412.

⁷¹ ASLAN, s. 79; ARSLAN, s. 412; ÇALIŞKAN, Alparıslan/YILMAZER, Yakup/BAL, Zeki, Karapara Aklama Terörün Finansmanı Ve Suç Gelirleri ile Mücadelede AB Ve Türkiye Yaklaşımı, Ankara 2008, s. 245.

⁷² ASLAN, s. 79.

⁷³ ÇALIŞKAN/YILMAZER/BAL, s. 245.

⁷⁴ PIETH, Mark/IVORY, Radha, Corporate Criminal Liability Emergence, Convergence, And Risk, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-94-007-0674-3> (Erişim Tarihi: 15.03.2025), s. 239.

⁷⁵ PIETH/IVORY, s. 239.

Doktrinde brüt ilkesi üç nedenden dolayı eleştirilmiştir. İlk olarak, brüt ilkesi uygulandığında ispat zorluğu ortaya çıkar ve fail müsadere konusu malvarlığının tamamının veya bir kısmının suç işlemek amacı ile kullanılmadığını ispat etmek zorunda bırakılır⁷⁶. İkinci eleştiri nedeni ise, mali suçların işlenmesi için yasaya uygun olarak yapılan ödemelerin sorunlu hale gelmesidir. Örneğin, ihaleye fesat karıştırma suçunda fail ihaleyi kazanmak için bir kısım yasal ödemeler yapmaktadır. Bu durumda, ihale için ödenen bedelin tamamının mı yoksa sözleşmeye aykırı olarak yapılan edimle sağlanan menfaatlerin mi müsaderesine karar verileceği tartışmalı hale gelir⁷⁷. Üçüncü eleştiri nedeni ise, müsaderenin amacı kişileri gayrimeşru malvarlığından mahrum etmek iken brüt değer uygulaması ile müsadere cezai yaptırım sonucunu doğurur⁷⁸. Çalışmamızda, Yargıtay kararlarında brüt-net ayrımının yapıldığı bir karara rastlamadık.

Yukarıda verilen uyuşturucu ticareti örneği üzerinden açıklama yapmak gerekirse failin uyuşturucu ticareti yapmak için 10.000 avroya temin ettiği uyuşturucuyu 20.000 avroya satması durumunda, suç işlemek için yapılan masraf olduğu iddia edilen 10.000 avro aynı zamanda TCK'nın 55/1. maddesi gereğince suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaattir. Bundan dolayı bir suçun işlenmesi için harcanan ekonomik değer, suç işlenmesi için sağlanan maddi menfaat kapsamında olduğundan suçtan elde edilen gelirin tamamının müsadere edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

4. Suçun İşlenmesi ile Elde Edilen Maddi Menfaatlerin Değerlendirilmesi ve Dönüştürülmesi Sonucu Ortaya Çıkan Kazanç

Suçun işlenmesi ile elde edilen, suçun konusunu oluşturan veya suçun işlenmesi ile sağlanan maddi menfaatin müsaderesinin mümkün olmadığı durumda, bu maddi menfaatlerin değerlendirilmesi ve dönüştürülmesi ile ortaya çıkan kazançların müsaderesine karar verilir. Diğer bir ifade ile suç ile bağlantısı olduğu tespit edilen her türlü hak, nakdi ya da aynı değerler kazanç müsaderesinin konusunu oluşturur⁷⁹.

⁷⁶ ARSLAN, s. 187.

⁷⁷ ASLAN, s. 79.

⁷⁸ PIETH/IVORY, s. 239.

⁷⁹ KARAKEHYA, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2022, s. 316; HAFIZOĞULLARI/Özen, s. 508; HAKERİ, s. 427; TANERİ, s. 78; ÖZDEN, s. 1076; DÜLGER, 1252; ASLAN, 81-82.

Kanun metninde yer alan “değerlendirme” ve “dönüştürme” ibarelerini kavramsal olarak değerlendirmek gerekir. Değerlendirme, sözlük anlamı itibariyle “bir şeyi yerinde ve yararlı yolda kullanmak, değer kazandırmak, kıymetlendirmek” anlamına gelir⁸⁰. Suçun işlenmesi ile elde edilen, suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatlerin yatırım araçlarında kullanılması veya bankalarda faiz hesabına yatırılarak işleme tabi tutulması bu kapsamda değerlendirilir⁸¹. Dönüştürme ise sözlük anlamı itibariyle “bir şekli belirli bir kurala göre başka bir şekle çevirmek, dönüşmesini sağlamak, tahvil etmek” anlamına gelir⁸². Örneğin, failin dolandırıcılık suçundan elde ettiği para ile arsa satın alması ya da uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelirin dövize yatırılması, suçtan elde edilen maddi menfaatin dönüştürülmesi niteliğindedir⁸³. Buna göre, kanun koyucu yasa metnindeki “değerlendirme” ve “dönüştürme” ibareleri ile suçla bağlantısı olan her türlü menfaati müsadereye tabi tutmayı amaçlamıştır⁸⁴.

Suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaatlerin değerlendirilmesi ve dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan kazanç niteliği ile bir şeyi müsadere etmek için bu şeyin, failin malvarlığında bulunması gerekir. Aksi takdirde bu kazancın müsaderesine karar verilemez. Örneğin, uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelirin bir banka hesabında faiz işlemine tabi tutulması ve akabinde bu paranın tamamen harcanması durumunda söz konusu kazanç, failin malvarlığından çıkmış olduğundan “maddi menfaatin değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi” niteliği ile müsaderesine karar verilemez. Ancak suç ile bağlantılı olduğu tespit edilen gelir, kaim değer müsaderesi kapsamında müsadere edilir⁸⁵.

C. Kazanç Müsaderesine Konu Kazanç veya Maddi Menfaatin Suç Mağduruna İade Edilememesi

TCK'nın 55/1. maddesi, “...Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir” şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre, suç ile bağlantılı olduğu tespit edilen maddi menfaatin mağdura iadesinin mümkün olduğu durumda, kazanç müsaderesine karar verilemez.

⁸⁰ “Değerlendirme”, <https://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 10.03.2025).

⁸¹ ÖZEN, s. 1141; TANERİ, 98; PAKIR, s. 134.

⁸² “Dönüştürme”, <https://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 10.03.2025).

⁸³ ÖZEN, s. 1141; ARTUK/GÖKCEN, s. 931; PAKIR, s. 134.

⁸⁴ ÖZGENÇ, s. 956; PAKIR, s. 135; ACAR, s. 263.

⁸⁵ ARTUK/GÖKCEN, s. 931.

Söz konusu düzenleme ile mağdurun hakkı korunmaktadır. Ayrıca suçla bağlantılı olan maddi menfaat, mağdura iade olduğundan elde edilen gelir failin yanına kar kalmamaktadır⁸⁶. Aksi yönde uygulama failin mükerrer ödeme yapmasına neden olur⁸⁷. Nitekim kazanç müsaderesinin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğu düşünüldüğünde kanun metni ile failin mükerrer ödeme yapmasının engellenmesinin yerinde olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca sanığa ait olduğu ve suç ile bağlantısı bulunmadığı tespit edilen maddi menfaatin de müsaderesine karar verilemez⁸⁸.

Kanun metninde yer alan “mağdur” ibaresi ile kastedilenin ne olduğuna değinmek gerekir. Doktrinde mağdur kavramı, suç ile korunan maddi menfaatin ait olduğu kişi olarak tanımlanmıştır⁸⁹. Yargıtay ise verdiği kararlarda “mağdur” ibaresi ile maddi menfaatin maliki veya zilyedinin kastedildiğini belirtmiştir⁹⁰. Ancak mağdur veya zilyet kavramı kazanç müsaderesine konu maddi menfaatin kime ait olduğunun tespitinin

⁸⁶ “Dolayısıyla, el konulmuş olan maddi menfaatlerin suçun mağduruna iade edilebildiği veya iade edilebilme olanağının bulunduğu ya da suçun mağdurunun belli olduğu durumlarda kazanç müsaderesine hükmetmeye gerek kalmayacağından, zorunlu karar da verilemeyecektir. Çünkü, bu durumda suçun mağduru, “kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan değeri”, sanıktan talep etme hak ve olanağına sahip olduğundan, mağdurun hakları korunmuş olacak, bu suretle de suçtan elde edilen değer failin yanına kâr olarak kalmayacaktır” YCGK, T. 16.12.2008, E. 2008/5-146, K. 2008/235, (<https://kazanci.com.tr>).

⁸⁷ Yargıtay, bir olayda ilk derece mahkemesinin “...Suçun mağduru olup davaya katılan Sümerbank A.Ş. vekili, suç sonucu meydana gelen zararın giderilmesi için Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açmıştır. Dolayısıyla zararın mağdura iadesi mümkündür. Ceza Mahkemesinde mağdura iadesi mümkün olan zararlar ilgili müsadere kararı verildiğinde, zararın mükerrer tahsili mümkün olacağından...” gerekçesi ile kazanç müsaderesine karar vermemeye yönelik direndiği kararı onamıştır. Ayrıca Bkz. YCGK, T. 16.12.2008, E. 2008/5-146, K. 2008/235, (<https://kazanci.com.tr>).

⁸⁸ “TCK’nın 55. maddesi ve gerekçesi göz önüne alınarak elkonulmuş olan maddi menfaatlerin suçun mağduruna iade edilebildiği veya iade edilebilme olanağının bulunduğu ya da suçun mağdurunun belli olduğu durumlarda kazanç müsaderesine hükmedilemeyeceği de göz önünde bulundurulmak suretiyle...” YCGK, T. 11.06.2013, E. 2013/13-303, K. 2013/296, (<https://kazanci.com.tr>).

⁸⁹ DEĞİRMENCİ, Olgun, “Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 20, S. 77, 2008, s. 41; KATOĞLU, Tuğrul, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 61, S. 2, 2012, s. 661.

⁹⁰ “suçun işlenmesi suretiyle elde edilen mal varlığı değerinin, meşru maliki veya zilyedi belli olduğunda müsaderesine hükmedilmeyip bu kişilere iade edilmesi gerektiği cihetle; ilgililerin hukuk mahkemesinde dava açmakta muhtariyeti yerine 5237 sayılı TCK’nın 55/2. maddesi uyarınca kazanç müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 11. CD, T. 12.10.2009, E. 2009/10623, K. 2009/11498, (<https://kazanci.com.tr>).

yapılmasını zorlaştıracak nitelikte geniş yorumlanmamalıdır. Mağdur ibaresinin, dar anlamda suçtan zarar göreni kapsayacak şekilde yorumlanması gerektiğini düşünmekteyiz. Nitekim uygulamada bu yöndedir⁹¹.

Kanun metninde yer alan “*maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi*” ibaresi ile neyin kastedildiğine değinmek gerekir. Öncelikle gerçekleştirilen suçun belirli veya belirlenebilir bir mağdurunun bulunması gerekir⁹². Aksi takdirde kazanç müsadereesine karar verilemez⁹³. Mağdurun belirlenememesi, suçun belirli ya da belirlenebilir bir mağdurunun olmaması ya da mağdurun araştırmalara rağmen belirlenememesi durumundan kaynaklanabilir⁹⁴. Yargıtay içtihatları ile yerleşik olduğu üzere her somut olay açısından maddi menfaat veya kazancın mağdura iade imkânının bulunup bulunmadığı araştırılmalı ve mağdurun tespit edildiği hallerde kazanç müsadereesine karar verilmemelidir⁹⁵. Suç mağdurunun ihtilafı olduğu durumlarda da müsadereye karar verilmemelidir⁹⁶.

Bazı suçların mağduru bulunmadığından suç ile bağlantılı olan maddi menfaatin doğrudan müsadereesine karar verilir. Örneğin, TCK'nın 252. maddesinde düzenlenen “rüşvet” suçu ile korunan hukuki

⁹¹ “5237 sayılı Yasanın kazanç müsadereisini düzenleyen 55. maddesindeki “mağdur” ibaresinde, dar anlamda suçtan zarar göreni de kapsayacak şekilde yorumlanmalı, işlenen suç nedeniyle elde edilen kazancın, meşru hak sahiplerinin belirlendiği veya belirlenme olanağının bulunduğu ahvalde kazanç müsadereesine hükmedilmemelidir” YCGK, T. 16.12.2008, E. 2008/5-146, K. 2008/235, (<https://kazanci.com.tr>).

⁹² **ÖZBEK**, s. 166; **PAKIR**, s. 136; **YERDELEN**, s. 62.

⁹³ “...somut olaylarda bazı suçlarda mağdurların kimliklerinin açıkça belli olduğu, bu bağlamda kazanç müsadereesi koşulları oluşmadığı halde, sanık Hamit ...'tan ele geçirilen 530.-TL, sanık Müslüm ...'den ele geçirilen 1.931.-TL paranın TCK'nın 55. maddesi uyarınca müsadereesine karar verilmesi...” Yargıtay 6. CD, T. 13.07.2016, E. 2016/3548, K. 2016/5667, (<https://kazanci.com.tr>).

⁹⁴ **ÖZBEK**, s. 166.

⁹⁵ “...yüklenen kredi kartlarının kötüye kullanılması suçlarında, kopyalanan suça konu sahte kredi kartları ile hesaplardan çekilen paraların, yurt dışındaki bankalarca kart sahiplerinden tahsil edilip edilmediği araştırılarak, sonucuna göre mağdur olduğu anlaşılan kart sahiplerine ya da yurt dışındaki mağdur bankalara iadesinin mümkün olduğu gözetilmeden yazılı şekilde müsadere kararı verilmesi...” Yargıtay 11. CD, T. 06.06.2012, E. 2011/11905, K. 2012/10834, (<https://kazanci.com.tr>).

⁹⁶ “Bu hükümler uyarınca iade kararı verilebilmesi için, eşya ya da malvarlığı değerlerinin müsadereye tabi tutulamayacak olması ve aidiyetleri hususunda da herhangi bir kuşku bulunmaması gerekir. Aidiyetin ihtilafı olduğu durumlarda ise hak sahibi olduğunu iddia eden kişi, aidiyete ilişkin uyumsuzluğun çözümünü için hukuk mahkemelerine başvurmalıdır” YCGK, T. 19.10.2021, E. 2017/5-728, K. 2021/487, (<https://kazanci.com.tr>).

değer, kamu idaresinin işleyişi ve güvenirliliği olduğundan toplumu oluşturan herkes rüşvet suçunun mağdurudur⁹⁷. Kanun metninde rüşveti veren için de alan içinde suç olduğu düzenlendiğinden suçun belirlenebilir mağduru yoktur. Bundan ötürü rüşvet suçunda, rüşvet veren kimse rüşvet verdiği maddi menfaati meşru yollar ile kazanmış olsa bile aynı zamanda kendisi de suçun faili olduğundan maddi menfaat kendisine iade edilmez⁹⁸. Kanaatimizce, bu kişi rüşvet suçunun işlenmesi için maddi menfaati rüşvet alana verdiğiğinden verdiği maddi menfaat “suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaat” niteliği ile de müsadere edilir. Nitekim uygulamada Yargıtay kararları bu yöndedir⁹⁹.

TCK'nın 247. maddesinde düzenlenen “zimmet” suçunda suçtan zarar gören, failin kamu görevlisi olarak çalıştığı kurumdur. Bu durumda suç ile bağlantılı maddi menfaatin mağdur kuruma iadesi mümkün olduğundan müsadere kararı verilemez¹⁰⁰. Aksi takdirde mağdur kurum, zarara uğrar. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu yöndedir¹⁰¹. Ancak aksi yönde verdiği kararlarda vardır¹⁰². Kanaatimizce, zimmet suçunda mağdur belirli olduğundan müsadere kararı verilemez.

TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen tefecilik suçunun geniş anlamda mağduru, ticari yaşamın mevzuat hükümlerine göre işleminde yararı bulunan herkes iken, dar anlamda mağduru ise faiz karşılığı borç alan kişidir¹⁰³. Failin, kazanç elde etmek amacıyla ile mağdura 100.000,00-TL borç vermesi ve karşılığında bu kişiden %30 faiz ile 130.000,00-TL ödeme

⁹⁷ **BAYTEMİR**, Erdal, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Rüşvet Suçu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 22, S. 88, 2010, s. 339.

⁹⁸ **ARTUÇ**, s. 643.

⁹⁹ “... Rüşvet teklifine konu paranın, suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaat niteliğinde olması nedeniyle TCK'nın 55/1. maddesi gereğince müsaderesi yerine aynı Kanununun 54/1. maddesine göre müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 5. CD, T. 28.04.2016, E. 2014/3793, K. 2016/4357, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰⁰ **BAKICI**, s. 1115.

¹⁰¹ “...meşru malikin belli olması ve maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilebileceği durumlarda 5237 sayılı TCK'nın 55. maddesine göre zimmetin maddi konusunu oluşturan değerlerin karşılığının müsaderesine veya ödettirilmesine karar verilemeyeceği gözetilmeden yazılı şekilde kazanç müsaderesine karar verilmesi...” Yargıtay 5. CD, T. 07.05.2014, E. 2013/6801, K. 2014/5096, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰² “55. madde uyarınca zimmet miktarı olan 1.500.000.000 liranın kazanç müsaderesi olarak tahsiline ilişkin... herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşıldığından...” Yargıtay Ceza Genel Kurulunun E. 2006/5-334, K. 2007/58, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰³ **ARSLAN**, Çetin, “Tefecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, C. 26, S. 1, 2014, s. 32.

yapmasını istemesi tefecilik suçunu oluşturur. Bu durumda mağdura iade imkânının bulunup bulunmadığı ve kazanç müsaderesinin ne şekilde yapılacağı tartışılmalıdır. Yargıtay bir dönem verdiği kararlarda, tefecilik suçunun konusunu oluşturan anaparanın kazanç müsadere kapsamında TCK'nın 55/1. maddesi gereğince müsadere edilmesi, ödünç olarak verilen para nedeniyle elde edilen kazancın zarar gören konumundaki gerçek kişiye, vergi kaybı karşılığının ise Hazineye iade edilmesi gerektiği yönünde kararlar vermiştir¹⁰⁴. Son dönemde verdiği kararlarda bu yöndedir.¹⁰⁵ Ancak aksi yönde verdiği bir başka kararda ise suçun mağdurunun borç alan kişiler olmadığı, kamu olduğu ve bundan ötürü tefecilik suçuna konu paranın tamamının müsadere karar verilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir¹⁰⁶. Tefecilik suçunda, faizle borç alan kişi suçun mağduru olduğundan, bu kişinin faizle ödediği paranın kendisine iade edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Yargıtay verdiği bir kararda, mağdurun yurt dışında olması gibi kendisine ulaşılamadığı durumlarda da kazanç müsadere karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁰⁷. Kanun metninde açıkça “müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi” ibare-

¹⁰⁴ Yargıtay 5. CD, T. 09.04.2013, E. 2012/6530, K. 2013/2984, (<https://kazanci.com.tr>); Yargıtay 5. CD, T. 10.10.2013, E. 2012/9163, K. 2013/9850, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰⁵ “Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 16/12/2008 gün ve 2008/146-235 sayılı Kararı karşısında, tefecilik suçunda ancak el konulmuş olması halinde, bu suçun konusunu oluşturan değer niteliğindeki ana paranın TCK'nın 55/1. maddesi uyarınca müsadere edilebileceği, ödünç olarak verilen para nedeniyle elde edilen kazancın zarar gören konumundaki gerçek kişiye, vergi kaybı karşılığının ise Hazineye iade edilmesi gerektiği, ancak dosya kapsamında el konulan paranın bulunmadığı gözetilmeden yazılı şekilde müsadere kararı verilmesi...” Yargıtay 9. CD, T. 04.02.2021, E. 2020/6987, K. 2021/551, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰⁶ “Tefecilik suçunun mağdurunun sanıklardan faizle borç para alan kişiler olmadığı bu nedenle sanıkların elde ettiği kabul edilen faiz kazancının borç para alan kişilere iade edilemeyeceği ve suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların TCK'nın 55. maddesi gereğince kazanç müsadere kararına konu olacağı gözetilerek, soruşturma aşamasında tüm taşınmaz mal varlıkları ve bankalardaki nakdi hesaplarına el konulan sanıklar hakkında suçun işlenmesi ile elde edilen ya da bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların anılan madde uyarınca müsadere karar verilmesi yerine yazılı biçimde uygulama yapılması...” Yargıtay 9. CD, T. 04.12.2012, E. 2012/3959, K. 2012/14574, (<https://kazanci.com.tr>).

¹⁰⁷ Ayrıca Bkz. Yargıtay 6. CD, T. 09.02.2021, E. 2020/2374, K. 2021/2787, (<https://kazanci.com.tr>).

sine yer verildiğinden ve mağdura iade vatandaşı bulunduğu konsolosluk vs. gibi kurumlar aracılığı ile mümkün olduğundan bu görüşe katılmamaktayız.

D. Üçüncü Kişinin Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) Düzenlenen İyiniyetin Korunmasına İlişkin Hükümlerden Yararlanamaması

Kanun metninde yer alan üçüncü kişi ibaresi ile kastedilen, suçun işlenmesine herhangi bir şekilde katkıda bulunmamış olan kimselerdir¹⁰⁸. Bir kimse suçun işlenmesine yardım eden, azmettiren gibi herhangi bir şekilde dâhil olmuş ise bu kişi işlenen suçtan cezai olarak sorumlu tutulacağından bu kişiye ait maddi menfaatler müsadere edilir¹⁰⁹.

Kanun metninde iyi niyet konusunda, TMK hükümlerine atıf yapıldığından iyi niyetin TMK'daki tanımına değinmek gerekir. Buna göre TMK'nın 3. maddesinde iyiniyet, "*Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz*" şeklinde tanımlanmıştır. İyiniyet kavramı, bir hakkın kazanılması ya da hukuki sonucun doğmasında önemli bir ilke olup bir kimsenin, bir hakkın kazanılması veya hukuki sonucun doğmasına engel olan durumu bilmemesi ve gerekli özeni gösterdiği takdirde de bilemeyecek durumda olmasını ifade eder¹¹⁰.

Doktrinde, iyiniyet kavramının özel hukuka ait bir kavram olması nedeni ile kanun metninde bu ibareye yer verilmesi eleştirilmiştir¹¹¹. Zira iyiniyet iddiasının bulunduğu bir olayda ceza hâkimi TMK hükümlerine göre karar vermek zorunda kalır bu da uygulamada ciddi sorunlara yol açar¹¹². Kanun metninde iyiniyet kavramının kullanılmasından çıkarılacak bir başka sonuç ise evleviyet ilkesi gereğince bu kavramın, CMK'nın 128. maddesinde düzenlenen elkoyma hükümlerinin uygulanması açısından da geçerli olacaktır¹¹³. Bundan dolayı kanun metninde, iyiniyet kav-

¹⁰⁸ ARTUÇ, s. 639; ASLAN, s. 85.

¹⁰⁹ ARTUÇ, s. 639; PAKIR, s. 141; ASLAN, s. 85; GEDİK, s. 237.

¹¹⁰ ÇAVDAR, Pelin, "Türk Hukukunda Dürüstlük Ve İyiniyet İlkelerinin Karşılığı Olarak İngiliz Hukukunda "Good Faith" İlkesi", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2022, s. 166.

¹¹¹ ÖZBEK, s. 169; DEMİRBAŞ, s. 666; ÖZEN, s. 1144.

¹¹² ÖZBEK, s. 169; DEMİRBAŞ, s. 666.

¹¹³ ÖZBEK, s. 170.

ramından ziyade TCK'ya ait bir kavram olan iştirak kurallarına atıf yapılmasının ve iyiniyet ibaresinin, “kişinin suç işleme kastının ve suça iştirak iradesinin bulunmaması” şeklinde anlaşılması gerektiği belirtilmiştir¹¹⁴. Demirbaş ise, kanun metninin “Bu madde kapsamına giren eşyanın müsadere edilebilmesi için eşyayı sonradan elde eden kişinin, bunun bir suç ürünü olduğunu “bilerek” elde etmemiş olması gerekir” şeklinde düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir¹¹⁵.

Suç ile bağlantılı olan kazanç veya maddi menfaatin üçüncü kişide bulunması iki şekilde olabilir. Maddi menfaat veya kazanç ya en başından beri üçüncü kişiye aittir ya da suç işlendikten sonra üçüncü kişinin eline geçmiştir¹¹⁶. Maddi menfaat veya kazancın en başından beri üçüncü kişi de olduğu durumda bu ekonomik değerlerin suçun işlenmesi için sağlandığından bahsedilebilir. Bu durumda üçüncü kişi maliki olduğu maddi menfaat ya da kazancın suçun işlenmesinde kullanılacağını bilmiyor ve bilmek durumunda da değilse iyiniyetlidir¹¹⁷. Bir suçun işlenmesi ile elde edilen, suçun konusunu oluşturan veya suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaat veya bu varlıkların dönüştürülmesi ya da değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan kazanç, suç işlendikten sonra üçüncü kişiye verilebilir. Bu durumda üçüncü kişi bu ekonomik değerlerin suç ile bağlantısının bulunduğunu bilmemeli ve bilecek konumda da olmamalıdır¹¹⁸. Örneğin, rüşvet suçunun işlenmesinden elde edilen menfaat ile failin bir ev alması durumunda evin mülkiyetini devreden kişi, evin mülkiyetinin devredilmesi karşılığında kendisine verilen paranın suçtan elde edildiğini bilmiyor ve bilecek durumda da değilse bu kişi iyiniyetli olduğundan failden aldığı paranın müsaderesine karar verilemez. Örneği biraz farklılaştıracak olursak failin, kazancının çok üzerinde bir miktarla araba alması ve mülkiyetini eşinin üzerine yapması durumunda failin eşinin, failin kazancı ile aldığı arabanın tutarı arasında açık bir dengesizlik olduğunu bilmesi gerekir. Bundan dolayı arabanın müsaderesine karar verilmelidir.

İyi niyetin ispatı konusuna da değinmek gerekir. TMK'nın 3/1. maddesi “...asıl olan iyiniyetin varlığıdır” şeklinde düzenlendiğinden asıl

¹¹⁴ ÖZBEK, s. 170; ÖZEN, s. 1144.

¹¹⁵ DEMİRBAŞ, s. 666.

¹¹⁶ ARTUÇ, s. 638.

¹¹⁷ GEDİK, s. 238; PAKIR, s. 141-142; ARTUÇ, s. 639.

¹¹⁸ ARTUÇ, s. 639; PAKIR, s. 141; ÖZBEK, s. 169.

olan iyiniyetin varlığıdır. Başka bir ifade ile üçüncü kişinin iyiniyetli olduğu karine olarak kabul edildiğinden bu kişinin iyiniyetli olduğunu ispatlamasına gerek yoktur¹¹⁹. Karinelerin aksini iddia eden ispat etmelidir. Bu durumda, maddi menfaat veya kazancın maliki olan üçüncü kişinin iyiniyetli olduğunu ispat etme yükümlülüğü bulunmaz¹²⁰.

Yargıtay verdiği kararlarda, üçüncü kişiye ait olan eşyanın müsadere edilmesi için iyiniyet hususunun detaylı olarak araştırılması gerektiğini belirtmektedir.¹²¹ Yargıtay, iyi niyetin ihtilafli olduğu durumlarda ise iyi niyet hususunun araştırılması yargılamayı uzatacağından bu konuda ceza hâkimince karar verilmesi yerine tarafların, mülkiyet hususunda hukuk mahkemesinde dava açma konusunda muhtariyetlerine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir¹²². Ancak Yargıtay'ın bu tutumu doktrinde, iyi niyete ilişkin düzenlemenin üçüncü kişileri korumak amacı ile getirilmesine rağmen bu konuda karar verilmesi yerine sorunun hukuki bir ihtilaf olarak hukuk mahkemesine havale edilmesinin kanunun konulma amacı ile bağdaşmadığı gerekçesi ile eleştirilmiştir¹²³. Kanaatimizce, bir malvarlığı değerinin aidiyetinin ihtilafli olması, hukuk yargılamasının konusu olduğundan ceza hâkimi tarafından aidiyetin tespitine karar verilmemelidir.

¹¹⁹ **AKBULUT**, Pakize Ezgi, "İyiniyet ve Hukuki Hata Arasındaki İlişki", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 187-188, 2020, s. 223.

¹²⁰ Bu konuda Özbek, iyiniyet iddiasında bulunan kişinin bu iddiasını ispatlamak zorunda kalacağını ve bu durumun ceza hukukunun ilkelerine aykırılık teşkil edeceğini düşünmektedir. Ayrıca Bkz. **ÖZBEK**, s. 170.

¹²¹ "...maddi menfaat veya ekonomik kazançlar üzerinde hak doğurucu işlem tesis eden üçüncü kişilerin iyi niyetli olup olmadıkları ve iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümlerden yararlanıp yararlanamayacaklarının tartışılması ve sanıkların suç oluşturan eylemleri ile ne tutarda malvarlığı değerini ne şekilde akladıkları ayrı ayrı gösterilip..." Yargıtay 9. CD, T. 16.12.2014, E. 2014/4036, K. 2014/12444, (<https://kazanci.com.tr>).

¹²² "...davanın geldiği aşama itibarıyla elkonulan bu malvarlığı değerlerinin suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaatin dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazanç niteliğinde olup olmadığına ilişkin araştırma yargılamayı uzatacağından, yerel mahkemece, katılanın (suçtan zarar gören) suçtan doğan zararının giderilmesi için hukuk mahkemelerinde tazminat davası açarak ihtiyati tedbir koydurma talebinde bulunabileceği 53.700 Avro, ev eşyası ve araçlarla ilgili tarafların mülkiyet hususunda hukuk mahkemelerinde dava açmakta muhtariyetlerine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığı..." YCGK, T. 17.01.2017, E. 2014/11-312, K. 2017/11, (<https://kazanci.com.tr>).

¹²³ **ÖZBEK**, s. 167-168.

SONUÇ

Müsadere, kanunda düzenlenen koşullar ortaya çıktığı takdirde bir kimsenin malvarlığı üzerinde bulunan mülkiyet hakkının sonlandırılarak, mülkiyetin devlete geçmesini sağlayan bir ceza hukuku yaptırımıdır. 5237 sayılı TCK'da müsadere kurumu, "kazanç müsaderesi" ve "eşya müsaderesi" olmak üzere iki ayrı başlık altında düzenlenmiştir. Çalışmamızda, ekonomik gelir getiren suçlarla mücadelede etkin bir role sahip olan kazanç müsaderesi kurumunu inceledik.

Kazanç müsaderesi, suç işlemenin bir kazanç kaynağı olarak görülmemesi ve suçtan elde edilen kazancın failin yanına kar kalmasının engellenmesi amacı ile kanunda düzenlenmiştir. Kazanç müsaderesi suçla mücadelede caydırıcılığın sağlanması ve suç işlenmesinin önüne geçilmesi bakımından etkin bir role sahiptir. Özellikle organize olarak işlenen suçlarda, örgütün devamlılığını suçtan elde ettiği gelirlerle sağladığı hususu da göz önünde bulundurulduğunda, "suçtan kaynaklanan malvarlığının aklanması", "dolandırıcılık", "kaçakçılık", "uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti" gibi suçlarla mücadelede caydırıcılığın sağlanması bakımından etkin bir rol üstlenmektedir.

Çalışma konumuzu oluşturan kazanç müsaderesinin konusunu, bir suçla bağlantılı olarak ele geçirilen maddi menfaat ile bunların değerlendirilmesi ya da dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan kazançlar oluşturmaktadır. TCK'da maddi varlığı olmayan kripto-dijital para veya bankanın sisteminde veri olarak bulunan paranın müsadere edilip edilmeyeceği yönünde bir düzenleme mevcut değildi. 7571 sayılı Kanun ile CMK'nın 128/A maddesi düzenlenmiştir. Buna göre, bazı suçların bilişim sistemleri aracılığı ile işlenmesi halinde maddi varlığı olmayan, bankada veri olarak bulunan para ile kripto-dijital varlıklar üzerinde elkoyma kararı verilmesi mümkün olduğundan bu değerler hakkında müsadere kararı verilmesi de mümkündür. Ancak kripto-dijital paralar, maddi varlıkları olmadığından, fiziksel olarak sınırlandırılmadığından özü itibari ile para niteliği taşımamaktadır. Diğer bir ifade ile bankada veri olarak bulunan para ile kripto-dijital para, eşya olarak değerlendirilemez. Bundan dolayı suç ile bağlantısı olan bankada veri olarak bulunan para ile kripto-dijital paraların, kazanç müsaderesi kapsamında müsadere edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Kazanç müsaderesine hükmedilebilmesi için bir suçun işlenmiş olması, suç ile kazanç veya maddi menfaat arasında bağlantı bulunması ve kazanç ya da maddi menfaatin mağdura iade edilememesi gerekmektedir.

dir. Kanun koyucu, eşya müsaderesinin düzenlendiği, TCK'nın 54. maddesinde, müsadereye hükmedilmesi için kasıtlı bir suçun işlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Kazanç müsaderesinde ise bu hususa ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Buna göre, TCK'nın 54. maddesinde, "kasıtlı" ibaresine yer veren kanun koyucunun, TCK'nın 55. maddesinde bu hususu gözden kaçırdığı düşünülemez. Diğer yönden kazanç müsaderesinde amaç, suçun işlenmesi ile kazanç veya menfaat elde edilmesini engellemektedir. Suç taksirle de işlense fail, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak maddi menfaat veya kazanç elde eder. Elde edilen maddi menfaat veya kazanç ise suçun işlenmesi ile elde edildiğinden niteliği gereği haksızdır ve bu menfaatler üzerinde failin hukuken korunacak bir yararı da bulunmamaktadır. Bu nedenlerle, taksirli suçlardan elde edilen gelirlerin de kazanç müsadere kapsamında müsadere edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Suç ile kazanç veya maddi menfaat arasında bağlantı, maddi menfaatin suçtan elde edilmesi, maddi menfaatin suçun konusu oluşturması veya suçun işlenmesi ile sağlanması şeklinde olabileceği gibi suçun işlenmesi ile elde edilen maddi menfaatin değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi neticesinde ortaya çıkan kazanç şeklinde olabilir. Ancak kazanç müsadere kararını verilmesi için failden ele geçirilen malvarlığının mutlaka suçtan elde edildiğinin ispatı gerekir. İspat yükü ise, kamu makamlarındadır. İspat yükünün kamu makamlarında olmasından dolayı özellikle örgütlü suçlarda, malvarlığının tamamının müsadere kararını vermek zordur. Bu açıdan organize suçlarla mücadele açısından, kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilemeyen mallar veya failin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar diğer bir ifade ile haksız olarak elde edildiği anlaşılan maddi değer ifade eden kazanımların, müsadere edilmesi gerektiğine ilişkin kanuni bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu şekilde yapılacak düzenleme ile organize suçlarla mücadelede, müsadere etkin bir şekilde kullanılmış olacaktır.

Kazanç müsadere kararını verilmesi için suç ile bağlantısı bulunan maddi menfaat veya kazancın mağdura iade edilememesi gerekir. Suçun konusunu oluşturan maddi menfaat veya kazancın ise çoğu zaman mağdura ait olduğu görülür. Dolandırıcılık suçu ile elde edilen para, hırsızlık suçunun işlenmesiyle elde edilen otomobil ya da yağma suçuna konu ziynet eşyalarında, söz konusu maddi menfaatler mağdura aittir. Bu durumda yargılama sırasında kazanç müsadere tabii eşyanın mağdura iade imkânının bulunup bulunmadığı araştırılmalı ve mağdurun tespit

edilememesi ya da mağdurun ardında hiçbir mirasçı bırakmadan vefat etmesi gibi maddi menfaatin mağdura iadesinin mümkün olmadığı durumlarda kazanç müsaderesine karar verilmelidir. Uygulamada, mağdurun yurt dışında olması gibi kendisine ulaşılamadığı durumlarda da kazanç müsaderesine karar verildiği görülmektedir. Kanun metninde açıkça “*müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi*” ibaresine yer verildiğinden ve mağdura iade vatandaşı bulunduğu konsolosluk vs. gibi kurumlar aracılığı ile mümkün olduğundan mağdurun yurt dışında olması durumunda vatandaşı olduğu ülkenin konsoloslugu aracılığıyla kazanç müsaderesine konu değerlerin mağdura iadesine karar verilmelidir. TCK’da düzenlenen rüşvet (TCK m. 252) veya kumar oynanması için yer ve imkan sağlama suçu (TCK m. 228) gibi bazı suçların belirlenebilir mağduru yoktur. Bu nedenle bu suçların işlenmesi ile elde edilen maddi menfaat veya kazancın müsaderesine karar verilmelidir. Diğer yandan TCK’nın 227. maddesinde düzenlenen fuhuş suçu gibi bazı suçların mağduru vardır ancak fuhuş suçundan elde edilen kazanç veya menfaat, genel ahlaka aykırı olduğundan mağdura iade edilmesi mümkün olmayıp bu kazanç veya menfaatlerin kazanç müsaderesi kapsamında müsadere edilmesi gerekmektedir.

Suç ile bağlantılı olan kazanç veya maddi menfaatin üçüncü kişide bulunması durumunda kazanç müsaderesine karar verilebilmesi için üçüncü kişinin TMK’nın iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir. Suç ile bağlantılı olan kazanç veya maddi menfaatin üçüncü kişide bulunması iki şekilde olabilir. Maddi menfaat veya kazanç ya en başından beri üçüncü kişiye aittir ya da suç işlendikten sonra üçüncü kişinin eline geçmiştir. Maddi menfaat veya kazancın en başından beri üçüncü kişi de olduğu durumda bu ekonomik değerlerin suçun işlenmesi için sağlandığından bahsedilebilir. Bu durumda üçüncü kişi maliki olduğu maddi menfaat ya da kazancın suçun işlenmesinde kullanılacağını bilmiyor ve bilmek durumunda da değilse iyiniyetlidir. Bir suçun işlenmesi ile elde edilen, suçun konusunu oluşturan veya suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaat veya bu varlıkların dönüştürülmesi ya da değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan kazanç, suç işlendikten sonra üçüncü kişiye verilebilir. Bu durumda üçüncü kişi bu ekonomik değerlerin suç ile bağlantısının bulunduğunu bilmemeli ve bilecek konumda da olmamalıdır.

Yargıtay verdiği kararlarda, üçüncü kişiye ait olan eşyanın müsadere edilmesi için iyiniyet hususunun detaylı olarak araştırılması gerektiğini belirtmektedir. Yargıtay, iyi niyetin ihtilafı olduğu durumlarda ise

iyi niyet hususunun araştırılması yargılamayı uzatacağından bu konuda ceza hâkimince karar verilmesi yerine tarafların, mülkiyet hususunda hukuk mahkemesinde dava açma konusunda muhtariyetlerine karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak Yargıtay'ın bu tutumu doktrinde, iyi niyete ilişkin düzenlemenin üçüncü kişileri korumak amacı ile getirilmesine rağmen bu konuda karar verilmesi yerine sorunun hukuki bir ihtilaf olarak hukuk mahkemesine havale edilmesinin kanunun konulma amacı ile bağdaşmadığı gerekçesi ile eleştirilmiştir. Kanaatimizce, bir malvarlığı değerinin aidiyetinin ihtilafı olması, hukuk yargılamasının konusu olduğundan ceza hâkimi tarafından aidiyetin tespitine karar verilmemelidir.

KAYNAKÇA

ACAR, Hüseyin: "Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019.

Adalet Bakanlığı, https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020102044bm_45.pdf (Erişim Tarihi: 02.03.2025).

Adalet Bakanlığı, https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2712020153709141_tur.pdf (Erişim Tarihi: 02.11.2024).

AKBULUT, Berrin: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2016.

AKBULUT, Pakize Ezgi: "İyiniyet ve Hukuki Hata Arasındaki İlişki", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 187-188 (2020), s. 221-256.

ALDUWAİSAN, Humoud: "Reforming Criminal Confiscation Laws In Kuwait Using Models From Australia And United Kingdom: A Comparative Study On The Possibilities And Limitations In Overcoming The Problem Of The Linkage Requirement Of Conviction-Based Confiscation In Kuwait", Doktora Tezi, Flinders University, 2020.

ALLDRİDGE, Peter/ **MUMFORD**, Ann: "Tax Evasion And The Proceeds Of Crime Act 2002", Legal Studies, V. 25, N. 3, 2005, s. 353-373.

ANTALYA, O. Gökhan: "Eşya Olarak Dijital Veriler: Dijital Eşya", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 29, S. 2 2023, s. 1139-1190.

APAYDIN, Cengiz, "Örgütlü Suçlarda Müsadere ve Kara Paradan Kaynaklanan Kazanç Müsaderesi", <https://www.hukukihaber.net/orgutlu-suclarda-musadere-ve-kara-paradan-kaynaklanan-kazanc-musaderesi>, (Erişim Tarihi: 02.03.2025).

ARSLAN, Çetin: "Tefecilik Suçu", Ankara Barosu Dergisi, C. 26, S. 1, 2014, s. 25-47.

- ARSLAN**, Mualla Buket Soygüt: “Türk Ceza Hukukunda Müsadere”, Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014.
- ARTUÇ**, Mustafa: Hüküm Kurma Sanatı, 10. Baskı, Ankara 2018.
- ARTUK**, Mehmet Emin/**GÖKCEN**, Ahmet vd., Ceza Hukuku Genel Hükümler: 16. Baskı, Ankara 2022.
- ASLAN**, Buğra Han: Kazanç Müsaderesi, 1. Baskı, Ankara 2006.
- AYGÖRMEZ**, Gülsün Ayhan: Çevre Ceza Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2021.
- BAKICI**, Sedat: 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümleri, Ankara 2007.
- BAYTEMİR**, Erdal: “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Rüşvet Suçu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi C. 22, S. 88, 2010, s. 333-388.
- CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide/ **YENERER ÇAKMUT**, Özlem: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 11. Baskı, İstanbul 2020.
- CENTEL**, Nur/**ZAFER**, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 21. Baskı, İstanbul 2021.
- CENTEL**, Nur: ‘Yeni Türk Ceza Yasasında Cezalar Ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi’, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2005, s. 359-368.
- ÇALIŞKAN**, Alparslan/**YILMAZER**, Yakup/**BAL**, Zeki: Karapara Aklama Terörün Finansmanı Ve Suç Gelirleri ile Mücadelede AB Ve Türkiye Yaklaşımı, Ankara 2008.
- ÇAVDAR**, Pelin: “Türk Hukukunda Dürüstlük Ve İyiniyet İlkelerinin Karşılığı Olarak İngiliz Hukukunda “Good Faith” İlkesi”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2022, s. 163-186.

ÇINAR, Ali Rıza: "Aleyhe Değişirme Yasağı Kuralı", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. Prof. Dr. Nur Centel' e Armağan, C. 19, S. 2, 2013, s. 603-666.

"Değerlendirme", <https://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 10.03.2025).

DEĞİRMENCİ, Olgun: "Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 20, S. 77, 2008, s. 33-86.

DEMİRBAŞ Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara 2021.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. 3, 14. Baskı, İstanbul 2020.

DÜLGER, İbrahim: Türk Ceza Hukukunda Müsadere, Konya 2009.

DÜLGER, Murat Volkan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2025.

ERGÜN, Güneş Okuyucu: "Suçta Kullanılmak Üzere Hazırlanan Eşyanın Müsaderesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, y. 33, S. 153, 2021, s. 169-185.

ERSOY, Uğur/CAN, Sibel: "Eşyanın Dosyada Delil Olarak Saklanması Kararı Üzerine Bir İnceleme", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 54, S. 53, 2023, s. 285-310.

ERSOY, Uğur: Ceza Muhakemesi Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2024.

GALLANT, M. Michelle/KING, Colin: "The Seizure Of Illicit Assets: Patterns Of Civil Forfeiture In Canada And Ireland", Common Law World Review, V. 42, N. 1, 2013, s. 91-109.

GEDİK, Doğan: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre Müsadere, 2. Baskı, Ankara 2016.

- GİYİK**, Abdulkaki: “Eşya Müsaderesinin Olumsuz Koşulu: Eşyanın İyiniyetli Üçüncü Kişiyeye Ait Olmaması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 30, S. 1, 2024, s. 88-132.
- GÜNGÖR**, Devrim/**TOROSLU**, Haluk: “Müsadere Ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması İlişkisi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 65, S. 4, 2016, s. 1967-1980.
- GÜNLER**, Kemal: “Türk Ceza Hukukunda Müsadere”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3-4, 2014, s. 849-876.
- HAFIZOĞULLARI**, Zeki/**ÖZEN**, Muharrem: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2022.
- HAFIZOĞULLARI**, Zeki: “Emniyet Tedbirleri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 46, S. 3, 1991, s. 45-58.
- HAKERİ**, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2024.
- İÇEL**, Kayıhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul 2023.
- İslam Ansiklopedisi, “Müsadere”, <https://www.islamansiklopedisi.org.tr> (Erişim Tarihi: 04.03.2025)
- KARAKEHYA**, Hakan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Ankara 2022.
- KATOĞLU**, Tuğrul: “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 61, S. 2, 2012, s. 657-694.
- KATOĞLU**, Tuğrul: Ceza Normlarının Zaman Yönünden Uygulanması, 1. Baskı, Ankara 2008.
- KOCA**, Mahmut/ **ÜZÜLMEZ**, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara 2022.

KOCA, Mahmut: "Türk Ceza Hukukunda Müsadere Yaptırımı", <https://blog.lexpera.com.tr/turk-ceza-hukukunda-musadere/> (Erişim Tarihi: 15.03.2025).

ÖNDER, Ayhan: Ceza Hukuku Dersleri, İstanbul 1992.

ÖZBEK, Veli Özer: Ekonomi Ceza Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2021.

ÖZDEMİR, Gençer: "Kripto Paraların Eşya Niteliği", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, 2021, s. 289-306.

ÖZDEN, Nurten Kübra: "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Müsadere Ve Mülkiyet Hakkı", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Tezi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2023.

ÖZDEN, Nurten Kübra: "Türk Ceza Hukukunda Müsadere", Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2023, s. 1058-1086.

ÖZEN, Mustafa: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2021.

ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2021.

ÖZTÜRK, Bahri/**RUHAN ERDEM**, Mustafa: Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, 21. Baskı, Ankara 2021,

PIETH, Mark/**IVORY**, Radha: Corporate Criminal Liability Emergence, Convergence, And Risk, <https://link.springer.com/book/10.1007/978-94-007-0674-3> (Erişim Tarihi: 15.03.2025).

Resmi Gazete, Tarih 03.23.2016, Sayı 29662.

SÖZÜER, Adem: "Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı", İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan, S. 36, 2003, s. 397-406.

ŞEN, Ersan: Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu, İstanbul 2006.

TAFRAN, Adem: “Türk Ceza Hukukunda Kazanç Müsaderesi”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 13, 2016, s. 11-31.

TANERİ, Gökhan: Müsadere, 1. Baskı, Ankara 2013.

TBMM, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804136.pdf (Erişim Tarihi: 02.03.2025).

TURANBOY, Asuman: “Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukuki Nitelikleri”. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 3, 2019, s. 47-62.

YAZICI, Uğur: “Şüpheli İşlem Bildirimi Yükümlülüğü Ve İhlali Halinde İlgililerin Ceza Hukuku Sorumluluğu Üzerine Değerlendirme”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1, 2023, s. 721-767.

YENİSEY, Feridun/Gottfried Plagemann: Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), 2 Baskı, İstanbul 2015.

YERDELEN, Erdal: Müsadere Ve Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, Ankara 2010.